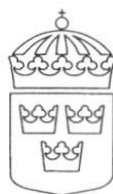

Riksdagens protokoll

1992/93:18

Fredagen den 6 november

Kl. 9.00 – 11.14

Protokoll
1992/93:18

1 § Avsägelse

Tredje vice talmannen meddelade att *Ulla Pettersson* (s) av sagt sig uppdraget att vara ledamot i konstitutionsutskottet.

Kammaren biföll denna avsägelse.

2 § Anmälan om kompletteringsval till vissa utskott, m.m.

Tredje vice talmannen meddelade att Socialdemokratiska riksdagsgruppen på grund av uppkomna vakanser anmält Odd Engström som ledamot i konstitutionsutskottet efter Ulla Pettersson, Jarl Lander som ledamot i trafikutskottet efter Margareta Winberg, Margareta Winberg som ledamot i jordbruksutskottet efter Göran Persson, Göran Persson som ledamot i näringsutskottet efter Anita Gradin, Birgitta Johansson som ledamot i EES-utskottet efter Anita Gradin, Ulla Pettersson som suppleant i konstitutionsutskottet efter Odd Engström, Sylvia Lindgren som suppleant i kulturutskottet efter Ulf Lönnqvist, Sigrid Bolkeus som suppleant i trafikutskottet efter Jarl Lander, Sylvia Lindgren som suppleant i näringsutskottet efter Anita Modin, Åke Selberg som suppleant i EES-utskottet efter Birgitta Johansson och Reynoldh Furustrand som suppleant i EFTA-delegationen efter Anita Gradin.

Tredje vice talmannen förklarade valda till

ledamot i konstitutionsutskottet

Odd Engström (s)

ledamot i trafikutskottet

Jarl Lander (s)

ledamot i jordbruksutskottet

Margareta Winberg (s)

ledmot i näringsutskottet
Göran Persson (s)

ledamot i EES-utskottet
Birgitta Johansson (s)

suppleant i konstitutionsutskottet
Ulla Pettersson (s)

suppleant i kulturutskottet
Sylvia Lindgren (s)

suppleant i trafikutskottet
Sigrid Bolkéus (s)

suppleant i näringsutskottet
Sylvia Lindgren (s)

suppleant i EES-utskottet
Åke Selberg (s)

suppleant i EFTA-delegationen
Reynoldh Furustrand (s)

3 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
Propositionerna
1992/93:88 till finansutskottet
1992/93:111 och 112 till lagutskottet
1992/93:126 till finansutskottet

Motionerna
1992/93:K1–K3 till konstitutionsutskottet
1992/93:Bo1–Bo6 till bostadsutskottet
1992/93:Bo7 mom. 1–4 och till konstitutionsutskottet
mom. 5–13 till bostadsutskottet
1992/93:Bo8–Bo13 till bostadsutskottet
1992/93:Bo14 mom. 1 och 2 till konstitutionsutskottet
mom. 3–5 till bostadsutskottet
1992/93:Bo15 till bostadsutskottet
1992/93:Bo16 mom. 1 till konstitutionsutskottet
mom. 2 och 3 till bostadsutskottet

Anf. 1 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Sten Andersson i Malmö har ställt en rad frågor om flyktingpolitiken. Sten Andersson frågar hur länge vi har råd att behålla dagens asylpolitik med ett stort antal asylsökande, med hänsyn till de stora besparingar den svenska allmänheten nu måste acceptera. Avslutningsvis frågar Sten Andersson mig om jag är beredd att medverka till en förändring av asylpolitiken så att asyl i huvudsak endast beviljas konventionsflyktingar.

Låt mig få börja med att klargöra några grundläggande förhållanden. I den debatt som förs förekommer en viss begreppsförvirring. Det kan naturligtvis vara förståeligt i flera fall, men jag har en känsla av att det alltför ofta inte är oavsiktligt, utan sker i syfte att åstadkomma inskränkningar i rätten till asyl.

Det hävdas att den av regeringen förda asylpolitiken har lett till att flyktingströmmen till Sverige ökat kraftigt. Låt mig då slå fast att tillströmningen av asylsökande från övriga världen utom det forna Jugoslavien fortsatt att minska även sedan regeringen upphävde det s.k. 13-decemberbeslutet i slutet av förra året. Om det beslutet skall kunna tolkas som en signal till fler asylsökande att komma hit, borde tvärtom antalet asylsökande från andra delar av världen ha ökat igen. Så har icke skett.

Med den situation som råder i Europa i dag har många länder, inte bara Sverige, fått ta emot ett stort antal asylsökande från just det forna Jugoslavien. Det vi har sett i f.d. Jugoslavien under de senaste 15–16 månaderna är något helt unikt i Europas efterkrigshistoria. Ett djupt tragiskt inbördeskrig mitt i Europa har tvingat uppemot 3 miljoner människor på flykt undan krig, terror och svåra umbäranden. Hundratusentals har sökt skydd i åtskilliga europeiska länder, som antingen är grannländer till det forna Jugoslavien eller som under efterkrigstiden haft betydande arbetskraftsinvandring av jugoslaver. Det är inte konstigt att detta även har påverkat Sverige, och detta återspeglar en djupt tragisk situation i det forna Jugoslavien. Det har också utsatt vår mottagning av asylsökande för mycket stora påfrestningar, men det har faktiskt inte sin grund i svensk asylpolitik.

Om man granskar statistiken över asylsökande under de senaste åren kan man konstatera att ökningen är en direkt följd av kriget i det forna Jugoslavien. Under det första halvåret 1991 kom 20 % av de asylsökande från det forna Jugoslavien. Under samma period i år utgjorde denna grupp 85 % av de asylsökande. I fallet Jugoslavien tvingas vi konstatera att vi i hela Europa saknar beredskap att hantera denna typ av massflyktssituationer. Tillsammans med FN:s flyktingkommissarie och andra europeiska länder deltar Sverige i ett intensivt arbete som syftar till att människor som tvingas på flykt i sådana situationer skall kunna tas om hand och ges tillfälligt skydd i konfliktens närområde.

Vi kan, som jag redan har anfört, vidare konstatera att övriga grupper av asylsökande i landet har fortsatt att minska. Om man räknar bort de asylsökande från det forna Jugoslavien, sjönk antalet övriga asylsökande från 26 710 under 1990 till 14 125 under 1991. Under årets första nio månader har hittills kommit ca 10 000 asylsökande från andra länder än det forna Jugosla-

*Svar på
interpellation*

vien. Av dessa kom ca 2 000 från krigets Irak, främst kurder, och ungefär lika många från inbördeskrigets Somalia. Även här torde det vara svårt att bortse från den fruktansvärda verkligheten i dessa länder som den främsta förklaringen till att människor befinner sig på flykt. Några tusen av dem har även nått Sveriges gränser.

Vilka är det då som får stanna i Sverige? I princip förekommer ingen arbetskraftsinvandring. 1991 fick 18 600 asylsökande stanna i Sverige, men endast en dryg tredjedel som en följd av asylbestämmelserna i vår utlänningslag, 3 636 som konventions- eller kvotflyktingar och 3 834 som de facto-flyktingar eller krigsvägrare. 11 693 fick stanna främst på grund av bestämmelserna om att man på humanitära skäl kunde få uppehållstillstånd efter lång tids väntan.

Under det förra året har alltså de flesta som fått stanna i vårt land inte utgjorts vare sig av konventionsflyktingar eller av de facto-flyktingar utan just av dem som inte haft skyddsbehov enligt utlänningslagens regler. Denna grupp har fått stanna på grund av administrativt långa handläggningstider och de regler om väntetidens betydelse som den förra regeringen införde. Detta är inte en politik som medverkar till att befästa respekten för det grundläggande i asylrätten, nämligen att ge skydd till dem som har behov. Att ge skydd till skyddsbehövande är emellertid innebörden av denna regerings beslut att upphäva 13-decemberbeslutet och att avskaffa väntetidsreglerna.

Under budgetåret 1990/91 fick vidare 21 991 personer uppehållstillstånd på grund av anknytning. Endast en fjärdedel av dessa fick uppehållstillstånd på grund av anknytning till flykting.

Sammanfattningsvis kan jag således konstatera att det inte är konventionsflyktingar eller de facto-flyktingar – dvs. människor som får stanna i Sverige för att de har behov av skydd – eller anhöriga till dessa som utgör någon oöverkomlig invandringsvolym.

Sten Andersson tar vidare upp frågan om regeringens beslut att ge asylsökande rätt att arbeta under utredningstiden, mot bakgrund av rådande situation på arbetsmarknaden. Jag vill här påminna Sten Andersson om att regeringspartierna, inkl. Moderata samlingspartiet, under lång tid drivit denna fråga. Syftet med beslutet är att motverka passiviteten bland de asylsökande och även att motverka en begynnande främlingsfientlighet. Rätten för asylsökande att arbeta under väntetiden skall inte påverkas av arbetsmarknadens upp- och nedgångar. Däremot är det självklart svårare för asylsökande att få ett arbete i rådande arbetsmarknadssituation.

Regeringens förslag att inskränka möjligheten att ta barn i förvar i utlänningsärenden behandlas nu i socialförsäkringsutskottet. Förslaget innebär ett förbud att ta barn i förvar med undantag för de fall då det är fråga om avvísning med omedelbar verkställighet. Av Rikspolisstyrelsens egen undersökning framgår att en mycket stor andel av besluten om förvar av barn meddelas i just denna typ av ärenden. Det tyder på att behovet av att ta barn i förvar i andra typer av avlägsnandeärenden inte är särskilt framträdande. Enligt FN:s konvention om barnets rättigheter får frihetsberövande av barn tillgripas endast som en sista utväg och för kortast möjliga tid. Det är detta åtagande som har vägts mot strävan efter att snabbt och effektivt kunna

verkställa lagakraftvunna avlägsnandebeslut. Här anser jag att hänsynen till barnen måste väga tyngst.

Som svar på Sten Anderssons fråga angående en inskränkning av asylrätten så att den omfattar endast konventionsflyktingar vill jag först framhålla att Genèvekonventionen har utgjort och fortsätter att utgöra en omistlig grund för den globala flyktingpolitiken. Så även i vårt land. Man får emellertid inte glömma under vilken tid och under vilka förutsättningar konventionen kom till och att situationen i världen i dag ser annorlunda ut. Genèvekonventionen måste därför kompletteras, vilket inte minst de senaste årens utveckling i Europa med hotande massflyktssituationer klart visar. Även FN:s flyktingkommissarie har tagit upp frågan till diskussion.

Mot bl.a. denna bakgrund avser regeringen att tillsätta en utredning för att se över invandrar- och invandringspolitiken i Sverige. Vi har under flera år kunnat se ett förändrat migrationsbeteende i världen, inte minst inom och till Europa. Svensk invandrings- och asylpolitik måste i framtiden i stor utsträckning formas i anslutning till och under medverkan i hur dessa frågor hanteras i ett samlat europeiskt sammanhang. Det är med den utgångspunkten som en översyn skall göras. Sverige medverkar aktivt i strävandena till en europeisk lösning och harmonisering av asylrätten.

Sten Andersson tror att man löser dagens problem genom att inskränka rätten till asyl till att endast omfatta konventionsflyktingar. Det skulle inte tillgodose behovet att kunna ge dem som faktiskt är skyddsbehövande en fristad i vårt land. Det skulle vara oförenligt med en invandrar- och flyktingpolitik som, med regeringsdeklarationens ord, skall föras i en anda av internationalism och humanitet. – Mot bakgrund av vad jag nu sagt är jag inte beredd att på det här stadiet ytterligare redogöra för morgondagens asylpolitik skall se ut. Frågan kräver en grundlig utredning.

Anf. 2 TREDJE VICE TALMANNEN:

Jag får erinra om att även interpellationer numera besvaras och interpellationsdebatter förs från de tribuner som vi använder vid frågedebatter. Om kulturministern vill ta plats här framme, så följer vi den ordningen.

Anf. 3 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Herr talman! Jag tackar för svaret på min interpellation.

För några år sedan blev man, om man yttrade det minsta av kritik mot svensk asylpolitik, genast insorterad i ett fack som innehöll rasister, fascister och andra mindre trovärdiga personer.

Själv upplevde jag det 1988. Jag hade en förstaplacering på mitt partis valsedel i min valkrets, men den största tidningen i min hemstad uppmanade på ledarsidan mina väljare att stryka mig från valsedeln på grund av att jag just drev en politik som gick ut på att man skulle bevilja asyl i huvudsak åt flyktingar enligt Genèvekonventionens definition.

Nu har detta klimat dess bättre ändrats. I dag kan vi, inte bara i anonyma insändare utan på ledarsidor och i ledande debattspalter, läsa en alltmer omfattande kritik mot dagens flyktingpolitik, en kritik av just det slag som jag i flera år har drivit.

Det mest intressanta är att Invandrarverkets personaltidning i dag är fylld

Prot. 1992/93:18
6 november 1992

*Svar på
interpellation*

med kritik. Det måste vara rätt unikt, fru statsråd, att de anställda vid en svensk myndighet så kraftigt kritiserar det jobb de tvingas göra. I regel vill man ju inte säga av den gren man själv sitter på, men de är i dag mycket missnöjda. Det skulle vara intressant att höra statsrådets uppfattning om varför de så intensivt som de gör i dag kritiserar verksamheten.

Herr talman! 1989 beslutade den förra regeringen att man skulle bevilja asyl i huvudsak åt just konventionsflyktingar. I det instämde Moderata samlingspartiet och Centerpartiet, och mot det invände Folkpartiet, Miljöpartiet och det gamla kommunistpartiet. 1991 i december tog man tillbaka detta beslut. Jag betraktar det som en total eftergift till Folkpartiet i de förhandlingar som då drevs. Dessutom strider det mot uppfattningen hos en majoritet av svenska folket – det är klart dokumenterat.

Vi har tidigare haft en felaktig asylpolitik. Vi kan notera att endast 8 % av dem som beviljades asyl i Sverige 1991 var flyktingar enligt Genèvekonventionen. En del – ungefär 5 500 – var släktingar, anhöriga till flyktingar. Jag måste därför ställa en fråga: Om man har agerat mot regimen i sitt land och tvingats fly därifrån – hur kan det då vara så lätt att efter det att man har fått asyl i Sverige plocka hit sina släktingar? Det borde vara omöjligt, men tydligen fungerar det bra.

Vi ger fortfarande fel signaler. Jämför vi antalet asylsökande i Norden finner vi, att under 1992 till för någon vecka sedan har Finland tagit emot 1 000 asylsökande, Danmark 1 700, Norge 2 400 och Sverige 60 000. Det måste vara något fel i signalsystemet! Man anser tydligen att det är betydligt lukrativare förhållanden i Sverige än i övriga Norden.

En annan siffra som är intressant, herr talman, är att 1991 beviljades 5 % av de asylsökande asyl i Schweiz, 15 % i Frankrike, 20 % i Holland och 50 % i Sverige. Det måste vara någon nivå på signalerna!

Låt mig även kommentera det statsrådet säger om arbete. Det är också en felaktig signal. Jag vet att mitt parti har drivit frågan att man skall låta asylsökande arbeta under utredningstiden. Jag kontrollerade emellertid i mars med riksdagens utredningstjänst om hur man gör i Europa i övrigt. Det finns inget land i Europa som gör framsteg på det här området. Samtliga länder skär ner på dessa möjligheter. Frankrike och Danmark har stoppat möjligheterna att arbeta under utredningstiden, och i Norge är möjligheterna mycket små. Så gör man i land efter land. När vi skall närma oss Europa gör vi precis tvärt emot.

Det har också talats om att vi har infört visumtvång. Personer med vissa skyddsbehov skall ändå kunna få visum. Låt mig fråga statsrådet: Hur skall det här i praktiken gå till för den som verkligen behöver komma till Sverige från ett land som har visumtvång? De mest bevakade byggnaderna i ett land måste naturligtvis vara de utländska ambassaderna. Om man är en s.k. frihetskämp måste man alltså gå in på en svensk ambasad och söka visum. Utanför ambassaden finns militärpolis. Det är således omöjligt att i praktiken få visum.

Asylutredningar skall göras på svenska ambassader. Har man verkligen sådan kompetens?

Jag har en hel rad ytterligare frågor, men jag ser att tiden inte räcker till.

Avslutningsvis vill jag i alla fall ta upp frågan om förvar av barn. En familj

som skall avvisas från Sverige får i regel 14 dagar på sig att flytta härifrån. Familjen kanske vägrar, och polisen får syn på familjen på sta'n. Med den nya föreslagna lagstiftningen kommer polisen inte att kunna ta den här familjen i förvar. Hur skall polisen agera praktiskt i dessa fall framöver om den nya lagstiftningen blir gällande?

Prot. 1992/93:18
6 november 1992

*Svar på
interpellation*

Anf. 4 LARS MOQUIST (nyd):

Herr talman! När jag hörde kulturministerns svar fick jag en allmän känsla av att statsrådet försöker blanda bort korten genom att påpeka att antalet asylsökande med verkliga skyddsbehov – dvs. de som vi kallar för konventionsflyktingar enligt Genèvekonventionen – inte har ökat, utan att hela flyktingströmmen består av jugoslaver. Javisst, det är rätt. Orsaken till att hela asylsystemet håller på att korka igen är flyktingströmmarna från det forna Jugoslavien.

Kulturministerns långa svar försöker ge intrycket av att vi i Sverige inte kan råda över att flyktingströmmen från Jugoslavien råkat gå just till Sverige. Men visst beror det på den svenska attityden att så många sett Sverige som ett lämpligt land att fly till. Regeringen har helt passivt bara förklarat att den som söker asyl i Sverige kommer att få sin sak prövad individuellt och på ett objektivt sätt. Självklart skall man säga så, men man skall dessutom klart säga ifrån att allt tyder på att de som kommer från Jugoslavienområdet inte lär ha sådana skyddsbehov att asyl kommer att beviljas mot bakgrund av de svenska bestämmelserna.

Om man hade sagt detta, vem tror då att kosovoalbanerna hade övergivit allt och rest 200 mil genom Europa för att så småningom tvingas resa tillbaka? Samma sak gäller de som kommer från krigshärjade zoner i Bosnien-Hercegovina. Inte skulle dessa människor, som nu har kommit till Sverige, rest genom hela Europa för att få en tillfällig fristad. Om regeringen hade sagt ifrån – det man insett hela tiden – att dessa människor inte kommer att rymmas inom asylbegreppet, hade de inte kommit till Sverige. De hade naturligtvis gjort som de allra flesta. De skulle ha sökt sig till lugna områden i sitt eget land eller tagit sin tillflykt till Kroatien.

Närmare 700 000 människor har flytt till Kroatien. Sverige borde ha satsat sina pengar på att hjälpa människorna i deras egen närhet. Alla vet ju att vi hade kunnat hjälpa mångdubbelt fler om vi inte hade dragit in dem i det svenska asylsystemet. Regeringens passivitet har kostat skattebetalarna miljarder helt i onödan, och dessutom drar man både kosovoalbaner och bosnier vid näsan genom att så småningom tvinga dem att lämna vårt land. Och självfallet skall de lämna landet så snart det finns någorlunda säkra områden i deras hemland.

Ytterligare ett exempel på regeringens feghet att stå för sina åsikter är beslutet att kräva visum av dem som kommer från Serbien och Montenegro. I stället för att säga att vi inte anser att de som kommer från Serbien-Montenegro har ett legitimt skyddsbehov och alltså skäl för att få en asylansökan positivt behandlad, kryper man bakom ett FN-beslut om att Serbien-Montenegro inte är successorstat efter Jugoslavien. Ett sådant hymlande tycker jag inte är värdigt en västerländsk rättstat som Sverige. Varför vågar man inte tala klarspråk? Är man rädd för FN:s dom, för svenska folkets dom eller

för jugoslavernas dom? Jag tror att alla skulle känna respekt för ärliga och rättframma svar från den svenska regeringen, oavsett om man är positivt eller negativt inställd till flyktingmottagande och oavsett om man är svensk eller jugoslav.

Anser statsrådet att vi behandlar dessa asylsökande jugoslaver på ett värdigt och korrekt sätt när vi genom vår tysta diplomati låter de asylsökande tro att de har en framtid i Sverige? Vi vet ju att de flesta som kommit hit och sökt asyl har trott att de skulle få stanna för gott. Nu håller man på att avvisa alla dessa kosovoalbaner. De har under lång tid invaggats i tron att de skulle få stanna, men nu skall de alltså avvisas. Vilka bekymmer innebär det inte för dem att nu efter så lång tid återvända till sitt hemland.

Statsrådet påpekar säkert att förhållandena ändrats, bl.a. för krigsvägrarna. Man kan ju fråga sig varför vi över huvud taget skall befatta oss med krigsvägrare. Få vill ju ut i krig, men den som bor i ett land får väl acceptera sitt lands lagar och ta det straff som det medför när man vägrar att inställa sig för värnplikt. Varför skall vi lägga oss i det? Statsrådet kanske tycker att vi skall lägga oss i ett annat lands lagar, men jag tycker inte det. Det får i så fall lösas genom FN:s försorg.

Den svenska signalpolitiken, eller snarare uteblivna signalpolitiken, har också andra dimensioner. Jag tänker på förslaget att förbjuda att barn tas i förvar och utformningen av beslutet att låta asylsökande få möjlighet att arbeta under asyltiden. Jag har alltid opponerat mig mot tanken att det skulle vara vettigt att man skall få komma ut på den allmänna arbetsmarknaden medan man söker asyl. Däremot är det vettigt och rimligt att den asylsökande skall hjälpa till med sysslor på förläggningarna. Jag är medveten om att flera inom mitt eget parti har uttryckt sig på ett mindre nyanserat sätt i just den här frågan. Själv har jag dock konsekvent påpekat den felaktiga signal ett sådant besked ger. Vi fick ju också se resultatet i somras, då 4 000 makedonier tog sig hit i akt och mening att ta sig in på den svenska arbetsmarknaden för att snabbt tjäna ihop en rejäl slant.

Jag måste dock ge regeringen visst beröm för att den äntligen insett att de fickpengar man får vid helpension är för stora liksom de pengar man får när man sköter sin egen mathållning. Jag har som statsrådet väl känner till i Flyktingpolitiska rådet yrkat på en halvering av bidragen för dem som har helpension, dvs. från 31 till 15 kr. för ensamstående vuxna och motsvarande reducering för dem som även får bidrag för sin mathållning. Regeringen valde att reducera med 9 kr. för ensamstående med helpension och med mellan 5 och 7 kr. per barn. Är det rimligt att en barnfamilj med två vuxna och fyra barn skall kunna få mat och husrum och dessutom 92 kr. per dag i fickpengar? Det är inte att undra på att de asylsökande får pengar över för att skicka hem till anhöriga i sitt hemland. Vi vet ju att många gör så.

Vad vill då Ny demokrati? Jo, vi vill ge temporära uppehållstillstånd till dem som flyr från krigshärjade zoner i sitt hemland, men bara för dem som bor på orter som är indragna i direkt krigsfara. För att utreda detta kanske man kan kunde söka temporärt uppehållstillstånd redan i sitt hemland. Sedvanlig asyl bör inte komma i fråga för människor från Jugoslavienområdet annat än i speciella undantagsfall. Ge i övrigt endast asyl till dem som har ett skyddsbehov i enlighet med 1951 års Genèvekonvention. Det blir raka rör

och ger signaler till presumtiva asylsökande att man måste ha tunga skäl för att få uppehållstillstånd i Sverige. Vi skulle då få en flyktingström som vi kan hantera och därmed verkligen ge dem som får asyl ett värdigt svenskt mottagande. Mycket tyder på att antalet flyktingar som skulle få asyl i Sverige skulle inskränka sig till kanske 10 000 människor per år.

Men det vi främst vill göra är att se till att fler människor får sitt skyddsbehov täckt i omedelbar närhet av sitt hemland och med en generös hjälp förmedlad t.ex. genom FN eller annan organisation som kan vara lämplig i detta avseende. Tänk vad många vi hade kunnat hjälpa om vi hade kanaliserat hjälpen till närområdet i stället för att dra in dem i det svenska asylsystemet.

Avslutningsvis ställer jag stora förhoppningar till att den parlamentariska kommitté som kulturministern avser att tillsätta för att bereda den framtida asylpolitiken skall lyckas komma fram till ett resultat som har det svenska folkets stora stöd.

Anf. 5 CLAUS ZAAR (nyd):

Herr talman! Det är nu ett år sedan Ny demokrati lyfte fram flyktingpolitiken i vår riksdag. Det var ett krav från en stor del av de svenska medborgarna som denna församling tidigare inte brydde sig om. Ny demokrati bemöttes då av de etablerade politikerna med en hel del negativa tillmälen av olika slag, som jag inte skall upprepa här.

Faktum är att ledande politiker i denna kammare nu har erkänt att de tidigare har lagt locket på när det gäller resultatet av den förda flyktingpolitiken. Det har varit ett låt-gå-system, även om stödet för den förda politiken har varit ytterst minimalt bland medborgarna.

Nu har riksdagens revisorer granskat invandrapolitikens inriktning och resultat. Ny demokrati har länge efterlyst en samlad redovisning över invandrarpolitikens kostnader, eftersom det som redovisas är en bråkdel av de verkliga kostnaderna. Bl.a. Svenska Dagbladet hade för länge sedan en rapport där man lade ihop invandrarkostnaderna hos själva invandrarverket och dessutom hos polisen och på angränsande områden. Men man kommer då inte alls upp i de belopp det är fråga om. Våra schablonberäkningar tyder på att kostnaderna kan närma sig 30–40 miljarder. Jag hoppas att det nu kommer fram en rapport.

Och jag hoppas att kulturministern inser allvaret i vår ekonomiska kris. I tisdags hade Expressen en redogörelse för de åsikter som cheferna för Invandrarverket och Arbetsmarknadsstyrelsen gemensamt framför. I deras brev krävs att rätten till asyl skall tolkas enligt Genèvekonventionens definition. Det är signalpolitik vi behöver, och en sådan har vi efterlyst. Det inträffade visar nu att det jäser ute bland medborgarna och även bland chefer inom förvaltningen. Det är alltså en kris mellan förd politik och vad som önskas.

Herr talman! Det finns ett behov av förändring. Riksdagsrevisorerna rapporterar bl.a. att kunskaperna i svenska språket hos invandrarna inte uppnår en tillräcklig nivå. Av drygt 20 000 elever uppnår 32 % sfi-nivån. Resten antingen avbröt utbildningen eller underkändes. I det sammanhanget bör man påpeka att två tredjedelar avbröt utbildningen.

Vi behöver skärpa kraven på kunskaper i svenska för våra invandrare. I

kraven för att få bli svensk medborgare bör införas kravet att hjälpligt kunna svenska språket.

Vidare måste invandrapolitikens totala kostnader lyftas fram i ljuset. Socialbidragen till utländska medborgare överstiger 3 miljarder. Hyresbidragen är då ej inräknade. Kostnaden för AMS-utbildning, förtidspensioner och sjukförsäkring är för våra utländska medborgare i vissa fall 50 % högre än för jämförbara grupper av svenska medborgare. Detta visar alltså att kostnaderna för flyktingmottagningen är mycket, mycket höga och i verkligheten blir högre än planerat.

I rapporten talas det också om att kostnaderna för schablonbelopp som ges till kommunen vid flyktingmottagning i verkligheten är större, eftersom invandrarna flyttar från den ursprungliga kommunen. Kommunen gör sig alltså en god affär, tror kommunen – och i verkligheten blir det så. Men vi måste ju se på den totala ekonomin för samhället. Vissa kommunalråd säger t.o.m att "flyktingpolitiken kostar ingenting, den ger oss pengar". Men en sådan finansiering från svensk flyktingpolitik tar jag avstånd från.

Kritiken är mycket stark mot regeringen i den rapport som riksdagsrevisorerna har lagt fram. Jag vill fråga statsrådet om det inte nu är dags att ta en rejäl diskussion och snabbt ändra signalerna i flyktingpolitiken i den riktning som har föreslagits av cheferna för de två verken som jag tidigare talade om.

Anf. 6 BERITH ERIKSSON (v):

Herr talman! Fram till dess att lagstiftningen ändrades så att även asylsökande kan få arbeta under väntetiden, var det en enstämmig kör som krävde just det. Nu kommer kravet från Sten Andersson i Malmö att de inte skall få arbeta. Att över huvud taget ha arbetsmarknaden som utgångspunkt när vi skall debattera flyktingpolitik tycker jag är direkt stötande. Skall vi ta emot flyktingar när vi behöver dem som arbetskraft, och skall vi välja vilka vi skall ta emot utifrån våra arbetsmarknadsbehov? Skall vi välja bort torterade, misshandlade och dem som haft långa fängelsevistelser därför att de är svåra att återanpassa och få in i produktion? Skall vi likställa människovärdet med produktionsvärdet?

Sten Andersson och även andra talar om konventionsflyktingar enligt FN:s flyktingkonvention. Hur många är det som vet vad som står i den konventionen? Där står att med flykting avses en utlänning som befinner sig utanför det land som han är medborgare i, därför att han känner välgrundad fruktan för förföljelse på grund av sin ras, sin nationella tillhörighet eller på grund av sin religiösa eller politiska uppfattning och som inte kan, eller på grund av sin fruktan inte vill, begagna sig av sitt lands skydd. Sedan är det en bedömningsfråga hur välgrundad flyktingens fruktan är.

Vi kan ta exempelvis Kosovo, som också tidigare talare har nämnt. Fram till 1989 hade Kosovo självstyre, eget parlament, egna skolor, tidningar, egen polis och eget universitet. Parlamentet är borta, serberna styr Kosovo direkt från Zagreb. Undantagstillstånd råder, tidningar är förbjudna. Alla statsanställda albaner har avskedats. Barnen får inte längre gå i statliga skolor. Nyligen dömdes 19 personer till upp till sju års fängelse därför att de försökte bilda ett politiskt parti. Man sade att de därmed motarbetade den socialistiska federativa republiken Jugoslavien – den som inte längre finns. Amnesty

rapporterar dagligen om misshandel och arresteringar och om att albaner dödats av serbiska säkerhetsstyrkor. Amnesty varnar för att nästa katastrof sker i Kosovo.

Om man bara bedömer flyktingen från Kosovo utifrån vad som står i flyktingkonventionen – vad säger Sten Andersson och ni andra då? Dessutom finns det andra konventioner – FN:s konvention om mänskliga rättigheter, barnkonventionen, tortyrkonventionen. Anser ni att vi skall säga upp de konventionerna? Skall vi, därför att det kommer många flyktingar, bara höja ribban? Om vi slipper konfronteras med lidandet så existerar det inte, verkar det vara många som tycker.

Om Sverige skall kunna agera som pådrivare i ett gemensamt arbete i Europa för att ge skydd åt människor på flykt, då måste vi ju själva följa konventionerna. Rätten att söka och få asyl är en av de viktigaste mänskliga rättigheterna.

Och varför inte jämföra oss med Kroatien i dag? Här gjordes en jämförelse med Finland, Danmark och Norge. Om vi jämför oss med Kroatien, skulle vi behöva ta emot 1,3 miljoner flyktingar.

Jag vill också fråga Birgit Friggebo om den vädjan som har gått ut från flyktingkommissarien om att hon skall ta ut 5 000 lägerfångar. Vad har Sveriges svarat UNHCR på det? Vilka skall ha rätt att komma hit som anhöriginvandrare? Är det bara svenska medborgare som skall ha rätt att gifta sig med och ta hit en person från ett utomeuropeiskt land? Skall det vara gamla arbetskraftsinvandrare? Skall man ha vistats här en viss tid innan man får ta hit en anhörig? Jag tycker att det är bedrövligt att vi aldrig lär oss.

Jag var med i Klarspråk för någon vecka sedan. Efter det har jag fått en del tackkort från gamla människor. De påpekar att de minns hur det var på 1940-talet.

Många hänvisar till vår ekonomiska situation. Vi har i dag en situation som liknar den vi hade på 1930-talet. Men måste vi med något slags lagbundenhet också återgå till 1940-talets främlingsfientlighet?

Anf. 7 GUSTAF VON ESSEN (m):

Herr talman! Jag tror att de flesta svenskar, inkl. de flesta riksdagsmän, ställer upp på en human flyktingpolitik. Vi har, tror jag, ett gott stöd för detta hos de flesta svenskar. Men politiken måste vara konsistent och begriplig. Realism och humanism går att förena. Därför tycker jag att det är bra med den öppna debatt som nu har kommit till stånd. Det är viktigt att man nu öppet diskuterar de problem och möjligheter och de positiva inslag som finns i flyktingpolitiken. Hittills har pressens roll varit relativt tveksam, tycker jag. Man har närmast förföljt dem som antytt en annan åsikt än den som är den för dagen riktiga.

Vi kan väl ändå konstatera att signalsystemet i dag inte fungerar riktigt bra. Människor kan inte riktigt förklara skillnaden mellan vad som är konventionsflyktingar och vad som är de facto-flyktingar. Dessutom kan man väl säga att den stora andel asylsökande som är anhöriga faktiskt också är svår att definiera. Vårt anhörighetsbegrepp är kanske det mest generösa i hela Europa och väldigt många – nästan huvuddelen – av dem som får asyl här är anhöriga. Det är naturligtvis svårt för många att förstå.

Prot. 1992/93:18
6 november 1992

*Svar på
interpellation*

Vi har faktiskt – det har också påpekats här – ett inhumant inslag. Människor kommer hit, man utreder dem, man placerar dem på förläggningar – ibland under rätt tråkiga förhållanden – och sedan utvisar man dem. Jag kan inte riktigt se humaniteten i detta. Man borde på något sätt försöka ytterligare öka takten på utredningarna, eller införa något slags begränsning eller uppstramning.

Vi ser också hur kostnaderna har ökat väsentligt. Även det är något som människor har svårt att acceptera i dagens mycket pressade situation. Revisorer har, som också påpekats, kritiserat verksamheten svenska för invandrare samt snabbheten och effektiviteten när det gäller integreringen av flyktingarna i samhället.

Detta är en del av de problem som finns, men mycket görs också åt dem. Det sker hela tiden ett arbete från regeringens och riksdagens sida för att komma till rätta med detta. Jag vill bara peka på vilka problem som ändå finns eftersom invandrarministern har aviserat en utredning. Vi välkomnar, och har också bett att få, den utredningen. Man borde kunna använda den gamla propositionen, nr 195, som utgångspunkt. Det är också viktigt att vi snabbt får en utredning som kan arbeta effektivt med tillräckliga resurser så att vi får ett förslag så fort som möjligt.

Från Moderaterna anser vi att man måste göra en viss skärpning av flyktbegreppet. Vi måste också kanske satsa mer på UNHCR genom ytterligare resurser. Det har vi ju föreslagit tidigare under åren. Man borde undersöka om man kan öka andelen kvotflyktingar och om man kan öka andelen handikappade flyktingar som vi skulle kunna ta emot här i Sverige och integrera i vårt samhälle. Men inte minst måste vi ta ställning till hur vi skall tackla den stora ström av flyktingar som kan komma om Ryssland faller ihop.

Detta är bara några av de punkter som vi hoppas skall komma med. Men vi måste också försöka få till stånd en samordning av flyktingpolitiken med övriga länder i Europa, så att Sverige inte blir det enda land att komma till om man känner att man måste lämna sitt land. Just nu är det faktiskt så att det i mycket stor utsträckning är till Sverige man kommer om man känner att problemen i hemlandet börjar bli alltför stora. Det är det signalsystemet som det är viktigt att ändra på.

Anf. 8 PETER KLING (nyd):

Herr talman! Det har pratats mycket om humanitet i dag. Vad är humanitet? Har svensk flyktingpolitik varit human mot dem som kommit hit? Nej, det vill jag bestämt påstå att den inte har varit.

Jag skall ge ett exempel. Låt oss säga att vi har problem här i Sverige och att jag flyr med min familj härifrån – låt oss säga till Tyskland. Där blir Peter Kling mottagen med sin fru och sina tre barn och placerad i en flyktingssluss ett antal månader, därefter i en flyktingförläggning. Under denna tid – ett till tre år – lever jag i ständig ovisshet, om jag får asyl eller inte. Nu har jag tur – jag tillhör de människor som har tur – efter de här åren och får asyl. Då blir jag placerad i en kommun, låt oss säga Hamburg. Där skall jag börja läsa tyska språket. Vad jag vill när jag kommer till Tyskland är att få en snabb behandling av mitt ärende, snabbt komma in i det tyska samhället och fram-

för allt lära mig tyska språket. Det är självklart. Hur skall jag och min familj kunna klara oss om vi inte kommer in i det tyska samhället så snabbt som möjligt? Sedan kan jag tänka mig att lära mina barn mitt hemspråk. Det finns ingen anledning att man skall ge oss hemspråksundervisning. Det viktigaste är att jag kommer in i det tyska samhället eftersom jag skall bo där ett visst antal år.

När jag kommer till Hamburg börjar jag alltså först läsa tyska. Jag läser tyska under ett år, och vad gör jag? Jo, jag går ut på något fik och träffar mina gelikar. – Jag träffar Lars Moquist, som också har flytt från Sverige. – Vi sitter och fikar. Vad får svenskarna då för rykte? Jo, den tyske Mercedesarbetaren kommer hem efter jobbet och säger: Jävla svenskjävlar. Han tror ju att vi är där för att utnyttja samhället. Men det är ju inte vårt fel; det är den tyska regeringens fel som driver en sådan felaktig flyktingpolitik. Det är precis vad vi har gjort här i Sverige. Det kallar jag inhumant.

Jag vill ta upp ytterligare en aspekt. Det gäller kosovoalbanerna och många ekonomiska flyktingar som kommer hit till Sverige. De säljer allt de äger och har - och det är inte mycket - och kommer hit och får gå igenom samma process som dem som söker asyl, i två tre år, för att sedan bli hemskickade. Är det humant? Definitivt inte. Jag skulle vilja säga att det är på gränsen till skandal att behandla människor på det viset.

Vi i Ny demokrati anser därför att man borde ge dessa människor ett bidrag så att de frivilligt kan återvända till sina forna hem; de som ändå skall hem. Ge dem ett startbelopp så att de kommer i gång. Vi borde skämmas att skicka i väg människor till ingenting. Det var allt jag ville säga när det gäller humaniteten.

Anf. 9 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Den ställda interpellationsfrågan gällde flyktingpolitiken och inte hela invandrapolitiken. Jag har i mitt svar ändå sagt att vi borde ha en utredning där både invandrings- och invandrapolitiken ses över. Nu koncentrerar jag mig emellertid på flyktingpolitiken. Sten Andersson i Malmö driver åtminstone sin politik oberoende av konjunkturer, till skillnad från en del andra.

Vi har flera undersökningar som visar att majoriteten av det svenska folket är beredd att ge skydd åt skyddsbehövande. Det är då för mig litet obegripligt att man i sin kritik när det gäller flyktingpolitiken tar sikte på just de delar i våra bestämmelser i utlänningslagen vilka är inriktade på att ge skydd åt människor som har detta behov.

Det nämndes att man i Invandrarverkets tidning kan läsa att det finns kritik. Javisst! Det är bra att kritik kommer fram. Jag har själv varit kritisk mot hur flyktingpolitiken har lagts upp. Jag har emellertid tagit missförhållandena till intäkt för att åstadkomma förändring. Vi har exempelvis avskaffat den s.k. vistelsetidspraxisen här i landet. Av de 18 000 flyktingar som fick stanna i Sverige förra året fick merparten, ca 11 000, stanna därför att de hade väntat länge. Det är ingen inriktning på människor som är i behov av skydd, tycker jag.

Kort vill jag gå igenom ytterligare några saker, först rätten till att arbeta under väntetiden. Litet olika regler gäller i olika länder. I Tyskland har man

tidigare haft möjlighet att försörja sig under väntetiden, sedan avskaffades den möjligheten. Det infördes t.o.m. ett femårigt moratorium. I en del delstater är man nu på väg att återinföra rätten till att arbeta under väntetiden, därför att det annars leder till utnyttjande av de asylsökande, det leder till svarta pengar och till att folk arbetar svart.

Asylutredningar skall inte göras på svenska ambassader, men däremot måste det finnas skyddsmöjligheter för de människor som kan tänkas behöva skydd på grund av FN:s regler att Serbien-Montenegro inte skulle vara successorstat till det forna Jugoslavien.

Lars Moquist pekar egentligen på behovet av samordning av flyktingpolitiken i Europa. Den borgerliga regeringen och jag har varit mycket aktiva när det gällt att försöka åstadkomma någon typ av europeisk överenskommelse eller konvention, så att vi i Europa tillsammans skall kunna lösa problem som uppstår när den typen av massflyktsituation uppstår som den i kriget i Jugoslavien. Vi kan inte stoppa huvudet i sanden och säga att detta problem inte existerar. Människor flyr ju, de lämnar sina hembygder och ger sig i väg till andra länder.

Detta problem måste vi lösa tillsammans. Denna fråga har drivits i ESK, vid Wienkongressen, i EG och i UNHCR. Detta komplement måste vi få till vår flyktingpolitik och utlänningslagstiftning. Det räcker inte med att säga att det vi gör bygger på Genèvekonventionens beslut. Utgångspunkten var en helt annan efter andra världskriget. Då handlade det nämligen ganska mycket om att ge förföljda människor i de kommunistiska staterna asyl i de västliga staterna. Världen ser inte ut så i dag. Den ser annorlunda ut, och därför måste det finnas ett komplement baserat på den verklighet som vi har.

Vi kan inte bara säga att vi skall behandla de asylsökande här i Sverige som vi vill, när vi har träffat internationella överenskommelser och gjort internationella åtaganden om att pröva människors ansökningar om asyl för att få skydd i vårt land. Vi kritiseras för att vi följde FN:s beslut om att Belgadregeringen inte skulle överta det forna Jugoslaviens olika internationella och bilaterala avtal. Det skall vi strunta i, sägs det, men mänskliga rättigheter, som också är internationella åtaganden, skall vi arbeta för.

Lars Moquist säger: Om det uppstår ett flyktingbehov i Jugoslavien, får väl FN sköta om det. Skall inte Sverige uppfylla de internationella konventionerna som Sverige skrivit under? Vad är det för anpassningspolitik till dagsländer, där internationella överenskommelser inte betyder någonting, där beslut i FN inte betyder någonting? När det sedan "bränner till" skall FN ändå ta hand om problemen. Och vi här i Sverige skall bli av med dem.

Vi kan ju inte avskaffa verkligheten. Ibland hör man diskussioner om Kosovo precis som om verkligheten inte fanns, som om dessa människor inte fanns, som om förtrycket inte fanns, som om oron för hårda fängelsestraff inte fanns, och som om risken för att kallas in i den serbiska armén för att förtrycka sig själva inte fanns. Det handlar här om en verklighet där människor lider, och jag blir litet ledsen när Claus Zaar bara diskuterar ekonomi. Det gör ett intryck av rostfritt stål på mig att man inte kan säga ett enda ord till stöd för dessa lidande, som tvingas ge sig ut på vägarna från sina hem och hembygder.

Anf. 10 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Herr talman! Jag noterar till min glädje att jag i varje fall inte betraktas som konjunkturbetonad i mitt agerande. Statsrådet sade att hon var tacksam för den kritik som hade uppkommit, även den interna kritiken inom Invandrarverket. Statsrådet säger vidare att man inte strikt kan följa Genèvekonventionen.

Det är emellertid precis motsatsen till vad jag läste i morse att generaldirekten för nämnda verk vill göra. På Invandrarverket borde rimligtvis denna kunskap finnas. Generaldirektören säger att man skall göra bedömningar utifrån Genèvekonventionen, och att ett sådant agerande ger tydliga och klara signaler till omvärlden. Om man inte kan lita på i det här fallet den högsta anställda tjänstemannen undrar jag vem man skulle kunna lita på.

Jag har ställt många frågor, och det är svårt att hinna svara, men statsrådet svarade inte på frågan om polisen som hade fått ta hand om ett beslut om avvísning för en viss familj. Om den familjen inte vill att dess barn skall åka polisbil, så kommer de inte härifrån heller.

En annan intressant fråga i det här sammanhanget är barnförvar. Låt oss säga att en tysk kvinna kommer till Sverige. Hon begår ett grovt narkotikabrott och blir dömd till fem års fängelse och utvisning därefter. Med tanke på den nya lagstiftning som statsrådet nu föreslår undrar jag om denna kvinna kan utvisas ur riket om hon under fängelsetiden föder ett barn och därefter nekar till att låta barnet omhändertas. Jag har fått denna fråga av jurister och polismän, och det skulle vara mycket intressant och klagande om jag kunde få ett svar här i dag av statsrådet. Taletiden är kort, varför jag återkommer till Berith Eriksson i nästa replik.

Anf. 11 PETER KLING (nyd):

Herr talman! Statsrådet Birgit Friggebo sade alldeles nyss att många människor ger sig av från sina hemländer och har det svårt. I det instämmer jag givetvis. Många människor ger sig emellertid av även på grund av ekonomiska problem i deras hemländer. Även det är i och för sig problematiskt, men det är ännu värre att vi tar hit dessa människor för att låta dem lida ytterligare några år och därefter skicka hem dem till ingenting.

Jag vill nu ställa en fråga till Birgit Friggebo: Skulle regeringen kunna tänka sig att ge en engångssumma till dessa människor, i stället för att ha en lång handläggningstid på ett, två eller tre år? Vid vissa överklaganden dröjer det faktiskt så pass länge. Skulle Birgit Friggebo kunna tänka sig att ge den signalen till de människor som sitter i förläggningarna att de kan få ett visst startbelopp om de åker hem, så att de kan klara sig något år på det?

Anf. 12 BERITH ERIKSSON (v):

Herr talman! Den fortsatta debatten har från en del håll ungefär gått ut på hur vi skulle kunna stänga dörren utan att uppfattas som alltför brutal. Innan vi stänger dörren, innan vi kan säga att vi inte har problemet alldeles inpå oss, måste vi söka gemensamma europeiska lösningar. Då tycker jag verkligen att de olika partierna skulle vara väl förberedda med sina krav för att stödja Sveriges krav vid det ESK-möte som börjar i december.

Vi skall ha en öppen debatt. Det tycker jag att vi alltid har haft. Vi har

alltid fått angripa felaktiga påståenden, okorrekt uppgifter och tyckande. Sedan vill jag säga att de som kom hit efter andra världskriget inte hade starkare asylskäl än vad exempelvis kosovoalbener i dag har.

Jag vill kommentera frågan om vad FN är. Vi är en del av FN. FN är så starkt som medlemsländerna gör det till. När man talar om att sända signaler gäller det väl också om vi vill få slut på eländet där nere. Vi skall tänka oss för vilka signaler vi sänder till de styrande i Serbien. Om vi kallar dem som söker vårt skydd för ekonomiska flyktingar – vi talar om dem som vi gör om charterresor – noteras det naturligtvis av de styrande i Serbien. Då tycker de att de kan fortsätta med förtrycket, för Europas länder reagerar inte – de gör ingenting för att försöka få slut på det hela. Varför inte från svenskt håll kräva att man sätter in en FN-styrka i Kosovo, innan det blir som i Bosnien?

Det här är inte en debatt om hemspråksundervisningen, men jag vill påpeka att den som talar tyska talar ett världsspråk. Svenskan är inget världsspråk. Om någon i Sverige kan exempelvis arabiska eller kinesiska, har hon eller han direkt kontakt med en fjärdedel av jordens befolkning. Vi skall vara rädda om och ta vara på möjligheten att få ett land med människor som talar många språk.

Jag har inga fler repliker. Jag kan precis föreställa mig att Sten Andersson i Malmö kommer med sina Östeuropapåhopp. Tyvärr kan jag inte bemöta honom.

Anf. 13 CLAUS ZAAR (nyd):

Herr talman! Jag tackar Birgit Friggebo för att hon har gett mig epitetet av rostfritt stål. Jag uppfattar det så, att hon har utnämnt mig till stålmannen i flyktingpolitiken. Jag står väl för det. Jag kommer att tala litet grand om vad jag har gjort som stålman.

Jag har varit på flyktingföreläggningar. Jag har varit i Ystad och intervjuat kosovoalbener och sådana som kommer från Bosnien-Hercegovina. Jag kunde konstatera i mina intervjuer, med hjälp av tolk, att kosovoalbanerna klart deklarerade – de jag hann tala med – att det är bra att stanna här, de vill stanna här. De som kom från Bosnien-Hercegovina meddelade att de stannar men gärna åker tillbaka till närområdet om de kan få FN:s beskydd. Man kan klart konstatera att det är ekonomiska flyktingar som har varit och är på väg hit.

Vilka är de som tjänar pengar på detta? Jo, det finns ett kompani som kallas människosmugglare, obskyra personer som finns i hela förvaltningar i vissa länder. Sådana finns 13 mil från den svenska kusten.

I går talade jag med en initierad person i Riga om hur det står till. Vi har att vänta bara några veckor, så kommer det flyktingar hit, om inga signaler ändras. Där, 13 mil från den svenska gränsen, har man knappt 12°C i husen och knappt mat för dagen. En läkare och en typograf hade den 29 oktober en inkomst som innebar 1 000 rubel back i månaden. De kommer, precis som alla andra, och de har rätt att komma i humanitetens namn.

Vad är det för flyktingpolitik? Vi måste hjälpa dem i hemområdet. Om det är stålpolitik, vad är då regeringens politik i dag? En majoritet av svenska medborgare kritiserar regeringens flyktingpolitik. Är inte regeringens representant på det klara med det? Läs opinionsundersökningar, fru statsråd! I

dagens tidning redogörs t.ex. för att folk är jättegglada för att Ny demokrati har kommit in i politiken och rört om i den stela verksamheten.

Prot. 1992/93:18
6 november 1992

Anf. 14 LARS MOQUIST (nyd):

Herr talman! Kulturministern tar upp den internationella aspekten. Det är bra att regeringen försöker se det hela som ett internationellt problem, för det är ett internationellt problem. Men jag tycker inte att kulturministern inser hur verkligheten är. Vi har sett vilka bekymmer det leder till om vi kvoterar mellan länderna. Alla länder ställer inte upp på det. Det har vi sett när vi försökt med kvotering. Man tycker att det är bra att Sverige tar en så stor andel. Det är inte lätt att från Sveriges stora andel skjuta över en del till England, Frankrike, Danmark eller något annat land. De vill inte ta emot sin andel.

Alltså måste vi se till att FN eller UNHCR får de pengar som behövs för att hjälpa till med lägerverksamhet i närområdet. Det är detta som är vår verklighet. Att tro på en kvotering anser jag är att tro på en falsk verklighet. Vi kan naturligtvis försöka arbeta för det, men vi har ju sett vilken dålig respons vi får från andra länder.

Det är inte bara slumpen eller den redan stora närvaron av jugoslaver som lett till att Sverige fått ta emot en sådan enorm mängd. Sten Andersson i Malmö har angett många siffror, jag tänker inte upprepa dem. Danmark har tagit emot bara ett antal motsvarande 10 % av invandringen till Sverige. Det beror helt och hållet på frånvaron av korrekta signaler. Hade vi gett korrekta signaler om hurdan verkligheten blir för dessa människor, hade de inte kommit hit.

Jag vill ta upp ytterligare en fråga som Sten Andersson berörde men som jag inte tror kulturministern besvarade. Det gäller anhöriginvandringen. Jag anser att den borde begränsas till att endast gälla make eller maka och barn, inte föräldrar, syskon, fastrar och mostrar. 1989/90 omfattade anhöriginvandringen 19 916 personer, dvs. 51,4 % av all invandring. 1990/91 omfattade den 21 991 personer, eller 61 %. Den invandringen måste begränsas. Många anhöriga saknar i dag helt anknytning till den som har fått permanent uppehållstillstånd. Det är andra anknytningar än till den flykting som man har tänkt att anknytningen skall avse. Det är viktigt att tänka på. Jag skall i ett senare anförande komma med några ytterligare frågor.

Avslutningsvis vill jag bara något kommentera det som Peter Kling tog upp, nämligen att det är rimligt att ge de kosovoalbaner som redan finns i Sverige en chans till en bra start i sitt hemland. En och annan kan tycka att det är att köpa sig fri från sitt ansvar, men det är det inte fråga om. Här gäller det människor som redan finns i Sverige. Vi skall naturligtvis inte ge de människor som kommer hit i fortsättningen signaler att de också kan få ett startbidrag för att åka hem igen. Då kommer det massvis med människor hit som tar pengarna och sedan åker hem. Det skall gälla dem som redan finns här och som förväntar sig ett negativt beslut.

Anf. 15 GUSTAF VON ESSEN (m):

Herr talman! Jag vill betona att det är ett bra initiativ av regeringen att försöka att få till stånd ett ökat intereuropeiskt samarbete. Det är någonting

Svar på
interpellation

som den nya regeringen till skillnad från den gamla verkligen har åstadkommit. Man har verkligen försökt få till stånd en debatt ute i Europa för att fördela bördorna och hjälpas åt. Det tror jag är viktigt att man fortsätter med.

Från vårt parti vill vi gärna understryka detta, och vi har gjort det länge. Vi har också understrukt vikten av att UNHCR får medel för att kunna klara flyktingproblemen på plats i större utsträckning än hittills. Det är saker som vi har föreslagit redan för tre år sedan.

Det måste bero på någonting att så många kommer just hit. Det har påpekats att vårt de facto-begrepp och vårt anhörigbegrepp är klart mer generösa än i övriga länder. Därför är det särskilt viktigt att i den kommande utredningen försöka harmonisera reglerna så att ungefär samma regler gäller över hela Europa. Först då kan vi få en fördelning av engagemang och åtgärder och en verksamhet som är rimlig.

Det är ju Utlänningsnämnden och Invandrarverket som bedömer koso-voalbanernas kvalifikationer för att få uppehållstillstånd. Det är inte några i den här salen som skall fatta beslut hit eller dit.

Jag tycker att Ny demokrati under året har förgrovat debatten. Jag lyssnade själv till ett strandmöte i somras någonstans i södra Sverige. Det som där sades var i och för sig klart grövre än det som sägs här. Det är tråkigt med denna förgrovning av debatten. Jag vet inte riktigt om Lars Moquist har blivit talesman för sitt parti, för i så fall finns det i alla fall något hopp. Lars Moquist har ju också kommit med i socialförsäkringsutskottet som extra suppleant. Där lär han kunna få en hel del förstahandsinformation, som nog är väldigt bra för honom att få.

De positiva förslag som nydemokraterna då och då lägger fram är ofta sådana förslag som vi moderater tidigare har lagt fram i bl.a. våra kommittémotioner. Det har vi ingenting emot, men vi vill inte förknippas med denna förgrovning av debatten.

Anf. 16 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Jag skall försöka att besvara en del av de frågor som har ställts. Först togs frågan om generaldirektörernas brev upp. Generaldirektören för Invandrarverket beklagar ju själv de olyckliga formuleringar som fanns i brevet och framför allt i det pressmeddelande som spreds. Jag tycker att detta brev i långa stycken var mycket angeläget. I brevet pekar man på behovet av åtgärder för att invandrarna skall få arbete. Man ville få hjälp med ytterligare metoder för att kunna hantera situationen, dock utan att själv komma med några förslag.

Det mycket långa brevet avslutas med en halv sida med mycket kategoriska uttalanden om att asylpolitiken enbart skall inriktas på att man skall tillämpa Genèvekonventionen. Detta har Invandrarverkets generaldirektör nu beklagat. Hon säger att detta självfallet skulle ses i ljuset av den utredning som Per-Erik Nilsson har gjort när det gäller massflyktsinvandringar och av behovet av europeiska överenskommelser om hur massflyktssituationer skall kunna hanteras i Europa. Det är ju någonting helt annat. I dagens tidning läste jag att det var fråga om åtgärder på två tre års sikt. Men formuleringen har nästan kunnat tolkas så, att flyktingpolitiken skulle fungera som

något slags dragspel på grund av konjunkturella bekymmer och en svår arbetskraftssituation här i Sverige.

Det är helt rätt att det är ekonomisk kris i Sverige, vilket vi allihop har blivit varse. Det ställer höga krav på större effektivitet i olika sociala stödsystem och socialförsäkringssystem, som omfattar både invandrare och svenskar.

I statens budget ingår det också vissa krisutgifter. En krisutgift är att det finansiella systemet och bankerna skall räddas. En annan krisutgift förorsakas av kriget i Jugoslavien, som medför att människor söker sig bl.a. till Sverige. Detta har inte någonting med Sveriges direkta ekonomiska kris att göra i den meningen att kriget skulle utgöra en orsak till Sveriges ekonomiska problem. Dessa problem har grundlagts genom en oförnuftig ekonomisk politik under de senaste 20 åren.

Lars Moquist talade om att en europeisk konvention bara skulle innebära en kvotering länderna emellan när det gäller att skicka asylsökande eller skyddsbehövande. Så är det inte alls. En europeisk konvention skulle betyda att man tar gemensamt ansvar för att ge skydd och för att göra humanitära insatser i närområdet, så nära hemorten som det över huvud taget är möjligt. Dessutom skulle en konvention innehålla bl.a. gemensamma betalningsmetoder för att finansiera ett åtagande om återuppbyggnadsarbete, så att människor kan återvända när krisen är över. I vissa fall är det naturligtvis inte möjligt att ge människor skydd i det egna krigslandet eller ens i närområdet. Då måste man vara överens om var detta skydd skall ges, och staterna måste tillsammans ta ansvar för finansieringen. Så går det emellertid inte till i dag.

Vi från Sverige har varit mycket aktiva när det gällt att stödja UNHCR och att få till stånd åtminstone samtal om hur vi gemensamt skall klara krisen i Jugoslavien. Till viss del har vi lyckats i detta arbete. Stödet för gemensamma åtaganden och för omhändertagandet av flyktingar i närområdet har blivit starkare. Sverige deltar mycket kraftfullt i det arbetet. En europeisk konvention skulle inte i första hand handla om något slags kvotering länderna emellan.

Berith Eriksson undrade vad vi hade gett UNHCR för svar beträffande lägerfångarna. Regeringen har fattat beslut och överlämnat en skrivelse till Invandrarverket. Samtidigt har vi meddelat att Sverige kan ta emot 150 nya lägerfångar inkl. deras familjer.

Det finns en betydande risk för – det finns erfarenheter som visar detta – att om man ger s.k. engångsbidrag för att människor skall återvända, kommer det en ström av människor hit för att hämta detta bidrag och sedan åka tillbaka. Det är inte alls säkert att ett sådant bidrag innebär någon lösning. Då är det mycket bättre att ge UNHCR och IOM, som har till uppgift att se till att människor kan återvända på ett värdigt sätt, uppdraget att klara av en sådan situation.

Jag tror inte att historien om Kosovo är färdigskriven. Människor har förföljts. Där finns ett förtryck. Man terroriseras. Ett tag var det stor risk för att många skulle kallas in till krigstjänstgöring. Situationen har emellertid lättat något, vilket gör att Invandrarverket bedömer det som möjligt att fatta beslut om att låta människor återvända till Kosovo. En del återvänder också frivilligt. Men jag är inte alls säker på att historien om Kosovo därmed är

Prot. 1992/93:18
6 november 1992

*Svar på
interpellation*

färdigskriven. Många människor tar på sig ett stort ansvar när de bara avfärdar hela strömmen av asylsökande människor från Jugoslavien med att det bara skulle röra sig om charterresor och ekonomiska flyktingar.

Anf. 17 LARS MOQUIST (nyd):

Herr talman! Kulturministern tog på nytt upp den internationella aspekten. Hon sade att det inte är fråga om kvotering utan om ett gemensamt åtagande. Självfallet är det så. Men det gemensamma åtagandet är ju ett slags kvotering. Alla skall ta sitt ansvar. Det måste betyda att vissa länder inte kan komma undan ansvaret och att Sverige inte skall behöva ta ett så stort ansvar som vi hittills har gjort. Om man sedan skall kalla detta för kvotering eller för gemensamt ansvar vill jag låta vara osagt; det är bara olika sätt att uttrycka saken.

Gustaf von Essen nämnde att vissa av Ny demokratis frågor tidigare har drivits av Moderaterna. Visst är det så, men vi har vågat fokusera problemet på ett helt annat sätt än vad Moderaterna har gjort. Ibland har det väl skett ett eller annat övertramp, men det är nog inte vi nydemokrater ensamma om att ha gjort. Jag beklagar om det har skett grova övertramp av olika nydemokrater. Det är mycket ledsamt.

Jag har ständigt i skrift och tal försökt att föra en balanserad debatt i flyktingfrågan, och jag tror att jag har vunnit respekt för detta, åtminstone i det område där jag publicerar mina artiklar, nämligen i sydöstra Sverige.

Jag vill återknyta till den sociala anpassningen. Att kunna språket är ju det viktigaste för att man skall kunna anpassa sig till ett land. Jag förstår inte att det skall vara så svårt att inse detta. I stället görs det hela tiden en avvägning mellan hemspråk och svenska. Det kan vara viktigt även med hemspråksundervisning, men det borde invandrarna och deras organisationer själva stå för. Det viktigaste för en social anpassning är just att lära sig svenska.

Jag hoppas att detta kommer att belysas i den utredning som kulturministern har förutskickat skall komma. Jag hoppas också att alla frågor som rör flyktingar då kommer upp till debatt.

Andre vice talmannen anmälde att Berith Eriksson anhållit att till protokollet få antecknat att hon inte ägde rätt till ytterligare inlägg.

Anf. 18 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Herr talman! Jag har en enkel men god uppfostran, vilket gör att jag inte vill kommentera det som Berith Eriksson sade, eftersom hon inte längre har någon chans att delta i debatten.

Jag har två gånger ställt en fråga till statsrådet om barnförvaring och de konsekvenser det kan få. Både Rikspolisstyrelsen och Invandrarverket är mycket kritiska till lagförslaget. Jag har inte fått något svar från statsrådet, och den tystnaden betraktar jag som talande.

I interpellationssvaret skyller statsrådet på den förra regeringen när det gäller det stora antal som fick stanna i Sverige. Här rörde det sig alltså inte om flyktingar enligt gällande lagstiftning. Då är min fråga: Finns det doku-
menterat någonstans att Folkpartiet under den tiden gick emot det förslag

som den förra regeringen lade fram om att man skulle vara mycket generös beträffande humaniteten? Om detta inte finns dokumenterat, skall man inte ta upp den frågan i en debatt på det sätt som man har gjort här i dag.

Man säger att det skall vara visumtvång från ett visst land men att det ändå skall gå att medge vissa undantag. Då måste det på berörda ambassader finnas folk som gör utredningar. Jag undrar därför: Finns den kompetensen på dessa ambassader? Det hade, herr talman, varit mycket bättre att från början sända ut rätt signaler. Då hade vi sluppit detta förnedrande visumtvång.

Jag kan tänka mig att det blir stora problem för den som verkligen är flykting att få visum på en svensk ambassad. När han har kommit dit och fått visum är han säkert iakttagen av landets polis. Hur skall han då komma från landet? Hur skall han komma till Sverige? Vem betalar hans biljett?

Jag anser att man skall ha en asylpolitik som i huvudsak baseras på Genèvekonventionen. Sedan skall man ge hjälp till människor i deras närområden och i viss mån ge tillfälliga uppehållstillstånd i Sverige tills konflikterna i deras egna länder är bilagda.

Anf. 19 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBÖ (fp):

Herr talman! Frågan om barn i förvar, som Sten Andersson i Malmö återkommer till, är föremål för behandling i riksdagens socialförsäkringsutskott. Sten Andersson har försökt att göra en jämförelse mellan en människa som har begått brott och sitter fängslad – utvisningshotet träffar bara denna enda människa och inte familjen – och människor som söker asyl i Sverige och som inte är några som helst brottslingar och för vilka besluten ofta handlar om hela familjen. Dessa saker är över huvud taget inte jämförbara.

Det kan naturligtvis vara ett problem att söka visum på ambassader, framför allt i länder där människor har bristande rörlighet och där det förekommer övervakning av människor.

Den fråga som vi nu diskuterar handlar om att vi, sedan vi mer eller mindre tvingades att införa visumtvång för människor från Serbien-Montenegro, skall kunna ha en ventil för människor som kan tänkas behöva skydd av politiska och andra skäl. Rörligheten för de människor som i dag kan tänkas behöva skydd är inte så begränsad att den borde utgöra något problem. Sedan är det helt riktigt att det behövs stöd till ambassader som skall administrera en sådan verksamhet, vilket inte är något nytt. Invandrarverket har till och från stödpersoner för att klara av viseringshanteringen vid olika ambassader.

Det har här talats om vad man fokuserar på och eventuella förgrovningsar av debatten. Jag tror att det är en helt riktig beskrivning som görs av nydemokraterna själva, nämligen att man fokuserar på problemen. Men man fokuserar inte bara på problemen, utan man överdriver dem, förvränger dem och skapar oreda i argumentationen, och man överdriver olika fenomen. Så visst har man fokuserat på problemen. Men när fokuserade man på medmänskligheten, att vi har ett ansvar att upprätthålla mänskliga rättigheter, att vi i Sverige också skall kunna medverka till att ta detta ansvar, också genom att ge skydd till de människor som behöver skydd och som är flyktingar? Det är den politiken som den här regeringen försöker inrikta sig på; att garantera de skyddsbehövande skydd här. Det är därför som vi har genomfört

Prot. 1992/93:18
6 november 1992

*Svar på
interpellation*

förändringar i t.ex. praxisen när det gäller vistelsetider. Det är därför som vi håller på att genomföra förändringar när det gäller mottagandet i flyktingssystemet, eftersom vi har minskat bidragen, osv.

Andre vice talmannen anmälde att Lars Moquist anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare inlägg.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på interpellation 1992/93:16 och fråga 1992/93:48 om minskade sändningstider på minoritetsspråk i Lokalradion m.m.

Anf. 20 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Bruno Poromaa har frågat mig om jag är beredd att medverka till ett utökat i stället för ett minskat programutbud på tornedalsfinska. Bakgrunden är, enligt Bruno Poromaa, att radioprogrammet "Pohjoiskalotti" (Nordkalotten) efter 35 år skall upphöra.

Sinikka Bohlin har frågat mig om jag avser vidta några åtgärder för att utbudet av finskspråkiga lokalradiosändningar skall överensstämma med riksdagens beslut. Bakgrunden är, enligt Sinikka Bohlin, att lokalradiosändningarna på minoritetsspråk skall minskas medan rikssändningarna på minoritetsspråk skall utökas.

Jag väljer att besvara frågorna i ett sammanhang.

Enligt vad jag under hand har erfarit är utgångspunkterna i Bruno Poromaas fråga inte korrekta. Enligt den information jag har fått från Sveriges Riksradio skall det tornedalsfinska radioprogrammet "Pohjoiskalotti" (Nordkalotten) inte läggas ned. Programmet har tidigare sänts under två timmar på söndagar, men sändningarna skall i fortsättningen utökas på så sätt att en timme sänds på söndagar och en halvtimme sänds efter 17.30 varje vardag. Det innebär i praktiken att antalet sändningstimmar på tornedalsfinska utökas från tidigare två timmar per vecka till tre och en halv timme per vecka, dvs. i det närmaste en fördubbling av sändningstiden.

Jag kan tillägga att riksdagen den 2 juni 1992 (1991/92:KrU28, rskr 1991/92:329) beslöt att godkänna regeringens förslag i prop. 1991/92:140 om den avgiftsfinansierade radio- och TV-verksamheten 1993–1996 m.m. beträffande allmänna riktlinjer för programverksamheten i public service-företagen. Av dessa framgår bl.a. att de totala resurserna för programföretagens service på invandrar- och minoritetsspråk skall vara minst oförändrade i jämförelse med vad som gäller under verksamhetsåret 1992.

För Sinikka Bohlin vill jag framhålla att de samlade resurserna för invandrar- och minoritetsspråk, enligt uppgift från det sammanslagna radiobolaget Sveriges Radio, kommer att vara oförändrade. I enlighet med riksdagsbeslutet kommer programservice på samiska, finska och tornedalsfinska att prioriteras särskilt även i fortsättningen.

Varje programföretag bestämmer enligt radiolagen ensamt vad som skall förekomma i dess sändningar. Företagen skall då iaktta bestämmelserna i radiolagen och i resp. företags avtal med staten. Radionämnden granskar i

efterhand om programföretagen utövat sin sändningsrätt i enlighet med radiolag och avtal.

Jag kommer alltså att medverka till att avtal mellan staten och programföretagen för perioden 1993–1996 sluts i enlighet med de riktlinjer som riksdagen har lagt fast. Jag förutsätter att programföretagen följer avtalen. Som statsråd kan jag däremot inte på annat sätt påverka programverksamhetens inriktning.

Anf. 21 SINIKKA BOHLIN (s):

Herr talman! Jag vill tacka kulturministern för svaret på min interpellation. Tyvärr anser jag att svaret är mycket opersonligt. Jag har svårt att hitta det budskap som jag är ute efter.

Till att börja med har kulturministern sammanfattat min fråga på ett felaktigt sätt. Jag frågade nämligen om statsrådet anser att programföretagens beslut att minska utbudet av finskspråkiga lokalradiosändningar överensstämmer med riksdagens beslut. Jag frågade inte om statsrådet avser att vidta åtgärder. Jag vet också att besluten är fattade och skall verkställas av de olika programföretagen. Men det är där som problemen börjar.

Bakgrunden till min interpellation är de signaler som jag som riksdagsledamot, med ett annat modersmål än svenska, och radiolyssnare har fått från olika län. Signalerna är mycket klara. De flesta lokalradiostationer tänker minska och flytta om sina sändningar på finska.

Så här ser läget ut just nu, eller har sett ut, kan man säga.

Lokalradion AB:s totala sändningstid på finska under 1991 var 3 276 timmar. Sändningstiden under 1992, dvs. i år, har varit ännu större. Den aviserade nedskärningen under 1993 är totalt minst 750 timmar. Detta innebär att sändningstiden minskar med ca 23 % i genomsnitt. Men eftersom stationerna har litet olika sändningstider, minskas tiden på ett tiotal stationer som har s.k. veckoslutssändningar med 40–60 %.

Jag skall nämna ett exempel på hur detta kan slå. I Storstockholm och Stockholms län bor 120 000 människor med finsk bakgrund. Man kan säga att en av Finlands största städer ligger i Sverige.

Radio Stockholm som i dag sänder på finska kommer enligt beslutet att minska sina sändningstider med en halv timme i veckan, samtidigt som man flyttar om sändningstiden från kväll till lunchtid, då de flesta människor inte är hemma. Detta upplevs som en försämring. Dessutom slopas lördagssändningarna helt.

Riksradios finskspråkiga sändningar i Storstockholm och Stockholms län kommer samtidigt att flyttas från P 2 till Radio International med begränsad sändningsfrekvens. Detta medför att finskspråkiga lyssnare inte kommer att kunna lyssna på sändningar på finska i hela länet. I t.ex. Södertälje, där en tredjedel av Stockholms läns finskspråkiga lyssnare finns, kommer man i fortsättningen inte att kunna ta del av dessa sändningar utan hänvisas till lokalradiosändningar från intilliggande län.

Även radiosändningar på samiska minskar med 20 %.

Samordningen, eller rättare sagt bristen på samordning, mellan kanalerna gör att man även kommer att förlora en del samsändningar inom Norden.

Det är inte bara sändningstiderna som man ändrar, utan man börjar även

Prot. 1992/93:18
6 november 1992

*Svar på
interpellation
och fråga*

diskutera kvaliteten på sändningarna. Frågan är vad som egentligen skall sändas på de minoritetsspråk som vi har. Än så länge upplever jag som invandrare att man har klarat av att uppfylla de olika krav som beskrivs i avtalet mellan staten och Sveriges Radio – mångsidighet och tvåvägskommunikation.

Men om man nu börjar strypa sändningstiderna, stryper man så att säga också delvis folkets röst. Lokalradion tvingas mer och mer att agera som en envägsinformatör. Man ger alltså nyheter, men man ger inte människor möjligheter att delta. Vi får således kanaler som går från makthavarna till folket. Det kan aldrig vara målsättningen för hela folkets radio, Sveriges nya radio.

Jag skulle nog också vilja påminna kulturministern om riksdagens beslut förra våren vad gäller det här utbudet. Det sägs där väldigt klart och tydligt att vi har tre s.k. minoritetsspråk som har en särställning: samiska, tornedalsfinska och, i det här sammanhanget, finska.

Det är mot denna bakgrund jag har ställt min fråga till kulturministern. Men jag upplever inte att jag har fått något svar.

Anser alltså statsrådet att dessa förslag som antagits från de olika programföretagen överensstämmer med riksdagens beslut?

Anf. 22 BRUNO POROMAA (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för det positiva svaret på min fråga.

I svaret gör statsrådet gällande att utgångspunkten för min fråga inte är korrekt. Det må vara att den inte är korrekt i dag. Men den fråga som jag i dag får svar på framställde jag faktiskt den 13 oktober. Vid den tidpunkten var utgångspunkten helt korrekt. Då förelåg nämligen ett centralt förslag om att finskspråkiga sändningar enbart skulle förekomma vardagar kl. 18.00–19.00 och att det inte skulle förekomma några program under helgerna. Därmed skulle det anrika och uppskattade programmet Pohjoiskalotti utgå – det var tydligen svårt för statsrådet att uttala det ordet.

Om det är min fråga som har bidragit till det positiva beskedet i dag kan jag inte göra annat än betrakta det som en framgång för det kulturutbud som det tornedalsfinska radioprogrammet Pohjoiskalotti förmedlar.

När det gäller svaret kan jag i likhet med statsrådet konstatera att sändningstiden nu utökas från tidigare två timmar per vecka till tre och en halv timme. Således blir det i det närmaste en fördubbling av sändningstiden. Därför vill jag ge både statsrådet och Sveriges Radio mitt och andra lyssnares erkännande. Jag är verkligen glad över den utökade sändningstiden.

Jag saknar dock en redovisning av på vilket sätt den här utökade sändningstiden skall finansieras. Är man på Sveriges Radio beredd att finansiera den utökade programtablån? I dag är det en enda reporter, en man, som sköter de här sändningarna. Det är tur att vederbörande är tämligen ung och frisk. Men vad händer om han blir sjuk? Jag anser att det är viktigt att statsrådet på regeringens vägnar deklarerar vikten av att resurser tillförs, så att de utökade sändningarna kan klaras av på ett tillfredsställande sätt.

Det vore synnerligen olyckligt om den utökade sändningstiden i huvudsak skulle komma att bestå av exempelvis musik eller repriserna på tidigare sända program. Det är viktigt att det anrika och av lyssnarna uppskattade program-

met Pohjoiskallotti får behålla sin kvalitet. Det är i första hand det talade ordet som vi vill att programmet skall förmedla i form av nyheter, intervjuer osv.

I vårt län råder det speciella förhållanden, som statsrådet väl känner till. I länet, vars yta ju utgör en fjärdedel av hela Sveriges yta, bor endast 3 % av Sveriges befolkning. Inom länet talas det tre inhemska språk: svenska, tornedalsfinska och samiska. Det är synnerligen glest mellan lokalradioreaktionerna, och Lokalradions resurser är i dag väldigt begränsade. Externa resurser måste således tillföras för att man på ett tillfredsställande sätt skall kunna klara den utökade sändningstiden.

Jag skulle väldigt gärna vilja veta om statsrådet kan, eller på något sätt är beredd att, medverka till att man får nämnda tillskott.

Anf. 23 KARL GUSTAF SJÖDIN (nyd):

Herr talman! Den diskussion som samerna och ledningen för Sveriges nya radio nu för berör Sameradiens sändningstider 1993 i rikskanalen P 2. Sameradien får från årsskiftet förändrad status. Det blir en självständig redaktion direkt underställd P 2 i Stockholm med ansvar för budget, personal och program. Det är ett steg i rätt riktning och hälsas med tillfredsställelse av samerna.

Det som har hänt efter det att nya chefer har tagit över rodret när det gäller Sveriges nya radio är att det för Sameradiens vidkommande blir drastiska försämringar. Ledningen glömde nämligen bort de tider på vilka Sameradien sänder i norr. I den totala statistiken över Sameradiens sändningar under årens lopp har dock alltid alla program räknats med vid fördelningen av resurser och sändningstider. Således räknas alla program som rikssända program, trots geografisk begränsning.

Även jag vill tacka kulturministern för det svar som hon nyss avgivit. Därmed har mina ursprungliga frågor i den här debatten besvarats. Men jag tycker att svaret är motsäggande. På vilket sätt skall statsrådet medverka? Riksradien begår uppenbarligen misstag, och tydligen vägrar man att rätta till det hela – detta enligt vad samerna framfört till mig.

Anf. 24 LIISA RULANDER (kds):

Herr talman! En blick på världskanten säger att språkliga, etniska och nationella gränser sällan överensstämmer. För en majoritet av världens befolkning är det naturligt att använda två språk: det egna folkets och nationens officiella språk.

I många landområden på jorden finns det flera folk och etniska grupper som delvis bebor samma område. I Norden täcker det som samerna kallar Sameland områdena i Norge, Sverige, Finland och Ryssland. Den finskspråkiga kulturen har sin hemort i nämnda länder – alltså i Finland, Sverige, Norge och Ryssland. Den svenskspråkiga kulturen har sin hemort i Sverige, Finland och, i viss mån, Estland.

När Europas gränser ritades om efter första världskriget beräknades ca 30 miljoner människor ha hamnat på fel sida av gränserna. De kom att utgöra språkliga, etniska och religiösa minoriteter i det land som de var bosatta i.

1800-talets nationalitetsidé präglar ännu tänkandet i stora delar av

Prot. 1992/93:18
6 november 1992

*Svar på
interpellation
och fråga*

Europa – ”ett folk, ett språk, en nation”. Nämnda exempel visar att den här idén inte är genomförbar. För övrigt ser vi dagsfärskt exempel i det sönderfallna f.d. Jugoslaviens konflikter, som vi har hört en dabatt om här på förmiddagen.

I dag kommer det från flera lokalradiostationer att låta ungefär så här: Meidän kulttuuriministeri vastasi tänään yhteen välikysymykseen, joka koskee paikallisiradion lähetyksiä vähemmistökielillä.

Det betyder: Vår kulturminister svarade i dag på en interpellation som rör Lokalradions sändningar på minoritetsspråk.

Det kommer givetvis att vara mycket intressant för alla lyssnare med minoritetsspråk att få höra vilken inställning som just deras minister har till informationens betydelse.

I alla tider har människor kommunicerat på olika sätt. För att kunna nå ut med information till alla som bor i ett land måste informationen ges på så många olika sätt att den når alla mottagare.

Det går inte att ringa till en person som inte har telefon. Man kan inte sända en vanlig dagstidning till en blind person. En person som inte har radio kan inte nås via radions program. En invandrare som inte behärskar svenska kan inte informeras på svenska, oavsett kommunikationsmedel.

Det sagda ordets innehåll får en betydelse enbart om man förstår språket. Ibland säger vi att någon talar fikonspråk, trots att det är fråga om svenska. Det är också svårt att göra sig förstådd i många sammanhang, oavsett hur verbalt begåvad man är. För mig känns det solklart att minoriteterna också skall få information som är anpassad till deras förmåga att motta den.

Regeringens proposition och utskottets efterföljande betänkande invagade oss kanske i en falsk trygghet – vad vet jag?

När jag talar om information menar jag inte enbart myndighetsinformation eller dagsnyheter. Information är mycket mer än så. Det är oerhört angeläget att det finns en bred, allsidig belysning för och om minoriteterna – det handlar om att man kan känna att man är accepterad, att man duger som den man är. Det är inte alldeles självklart i dagens Sverige, som det låter på vissa debattörer.

I dagens Sverige behöver information och kulturutbyte få flöda fritt även beträffande språkminoriteterna. Bara på det sättet kan jämlikhet mellan människor och demokratins bevarande garanteras.

Herr talman! För att uttrycka det mycket konkret: Programtidernas förläggning över dygnets timmar och veckans dagar är av betydelse, likaså de nära, lokala aspekterna. Det som Sinikka Bohlin här i detalj framfört angående de sändningstider vi hört ryktas om skall komma, trots vad som sägs i den proposition och i det betänkande som föreligger, gör att jag vädjar till kulturminister Friggebo att hon även fortsättningsvis noga följer utvecklingen i den praktiska verkligheten. Det gäller ju att propositionens intentioner får genomslagskraft.

Anf. 25 BERITH ERIKSSON (v):

Herr talman! P2 har valt att tränga in alla minoritetsspråk mellan kl. 16 och 18. Det innebär också att man spelar ut minoriteterna mot varandra. Det är väldigt fel.

Det pratades tidigare om Sameradion. Jag vill också säga litet om vad som har hänt där. P 2 har valt att stryka en timme. Sameradion har fått 20 % nedskärning av sändningstiden. Detta har gjorts utan att man har samrått med Sameradion. Det bara damp ned ett brev på deras bord en dag i oktober. Dels har man alltså skurit ned, dels har man förlagt sändningstiderna annorlunda.

Detta har framför allt fört med sig att man inte längre kan samköra med den finska och norska Sameradion. Det är en verksamhet som redan har pågått ett år och som även delfinansieras av finsk och norsk radio. Det innebär också ett ekonomiskt avbräck. Naturligtvis innebär det en stor förlust att inte kunna samsända som man har gjort, vilket har uppskattats mycket av samerna.

Svenska Sameradion firade 40-årsjubileum den 24 oktober. Sverige har varit ledande när det gäller sändningar på samiska. Men det som nu händer, och som egentligen har hänt undan för undan sedan 70-talet, är att Sameradion har tappat alltmer mark. Efter 40 års verksamhet har Sameradion i Sverige den minsta redaktionen, man sänder minst och man har det minsta samarbetet med sina kollegor på andra sidan gränsen. Man kanske också kan tillägga, som de själva tycker där uppe, att den svenska Sameradion vet minst om sin framtid.

I Norge exempelvis har man antagit en utvecklingsplan för Sameradion och same-TV som sträcker sig mot år 2000. Där redogör man tämligen detaljerat för resursförstärkningar som väntar. En fördubbling av personalstyrkan förväntas ske, en tioudubbling av radiosändningstiden planeras, en rikstäckande radiokanal för de samiska sändningarna utlovas 1995–1996 och en femdubbling av utbudet på samiska skall ske under nämnda period.

Finlands rundradio etablerade en egen kanal för sameradio redan 1991. Finska Sameradion är redan en egen avdelning inom YLE, och därför har sändningarnas omfattning också kunnat ökas väldigt mycket. De sändningarna har även de svenska samerna nytta av.

Definitivt handlar det inte om att P 2 har uppfyllt de krav som riksdag och regering har ställt, att minst garantera det utbud och de möjligheter som man har i dag.

Anf. 26 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBÖ (fp):

Herr talman! Jag tycker att det är bra att vi har fått den här diskussionen och att den har inriktats på alla de tre prioriterade språken.

Sinikka Bohlin säger att hon inte har ställt den fråga som jag påstår att jag har fått. Den fråga som har ställts till mig är om jag avser att vidta några åtgärder, så att utbudet av finska localsändningar stämmer med riksdagens beslut. Det är i varje fall den interpellation som har överlämnats till mig på departementet.

Den fråga som Sinikka Bohlin påstår sig ha ställt, nämligen om jag anser att Sveriges Radio har uppfyllt beslutet, är det formellt sett inte min uppgift att ha en åsikt om. Det sker en granskning av Radionämnden i efterhand om bolagen har uppfyllt de avtal som vi har slutit med företagen. Därför är det riksdagens beslut om att man inte får minska sändningarna på minoritets-

språk som är det styrande och som ingår i de avtal som vi skriver. Därefter kan man klaga hos Radionämnden om man anser att beslutet inte är uppfyllt.

Detta är också ett svar till Karl Gustaf Sjödin, om vad som händer om Sameradion blir misshandlad. Man skall hålla tummen i ögat på dem. Naturligtvis skall man kontakta radiobolagen under tiden när man märker förändringar. Men om man inte får någon rättelse eller anser att det har blivit fel bör man vända sig till Radionämnden.

Jag beklagar egentligen litet grand att vi inte fick det programråd som regeringen föreslog. Tanken var att man skulle kunna få en ordentlig dialog mellan intressenterna, t.ex. representanter för minoritetsspråken och bolagen, där man kunde föra sådana här resonemang. Vi här i riksdagen kan naturligtvis rent allmänt säga att vi tycker att detta är viktigt och värdefullt, men vi har inte de direkta verktygen för att direkt påverka programföretagen. Det skulle ett programråd kunnat ha genom diskussioner.

Bruno Poromaa är nöjd med svaret, eftersom verkligheten uppenbarligen har ändrats under den tid som gått innan frågan besvarats. Nu är frågan om det finns pengar att finansiera en utökad verksamhet.

Totalt sett har Sveriges Radio-koncernen och programbolagen garanterats mycket generösa ekonomiska möjligheter under den kommande avtalsperioden. Man har fått en uppräknings med 10 % reall. Det torde finnas få företag i landet som har så goda ekonomiska förutsättningar. När det gäller den exakta fördelningen av pengar och resurser är det programföretagens uppgift att sköta den verksamheten. Det skall varken regering eller ministrar och inte heller riksdagen ha synpunkter på under löpande avtalsperiod. Men jag vill ändå peka på det faktum att det finns betydande resurser hos Sveriges Radio i och med riksdagens beslut om det nya avtalet.

Liisa Rulander hade ett mycket bra inlägg, tycker jag, som visar språkets betydelse, inte minst för att kunna få information, men också för att i övrigt kunna få inspiration utifrån det egna, ursprungliga språket.

Vi har tidigare under förmiddagen haft en flyktingdebatt där också språkfrågan har varit uppe, även om den inte tillhör själva flyktingpolitiken, utan invandrarpolitiken. Jag menar att det är oerhört viktigt att invandrare lär sig svenska. Vi skall naturligtvis ställa upp med sådana metoder och möjligheter att de faktiskt kan göra det. Vi har fått alarmerande rapporter om att människor inte kan få arbete på grund av bl.a. språkliga svårigheter. Detta krav och dessa önskemål om att fler skall lära sig ordentlig svenska motstrider inte att vi också skall ge möjligheter att få både information och annan typ av sändning, som t.ex. underhållning, på det egna, ursprungliga språket.

Nu har det, om jag har förstått det rätt, skett vissa prioriteringar mot nyhetssändningar. Man minskar antalet underhålls- och förströelseprogram till förmån för aktualitets- och nyhetsbevakning. Det är naturligtvis en uppgift för programföretagen att själva fatta beslut om detta. Men det är också viktigt, tycker jag, att de grupper som är konsumenter av den här verksamheten, som lyssnar på radio, hör av sig till programföretagen när man anser att man inte får information på rätt tid eller inte får den typ av programutbud som man helst föredrar.

Anf. 27 SINIKKA BOHLIN (s):

Herr talman! Jag blir litet förvånad när kulturministern säger att hon inte kan svara på den fråga jag har ställt: Anser kulturministern att de här åtgärderna överensstämmer med riksdagens beslut?

Jag upplever att vi riksdagsledamöter är här för att kunna ta ställning till de frågor som riksdagen beslutar om. Vi kan inte lägga oss i de beslut som Sveriges Radio eller programföretagen har fattat, men vi måste kunna tycka till. Ett av de verktyg som vi här i huset har att använda är att ställa en fråga. Jag har som vanlig riksdagsledamot möjlighet att ställa en fråga till statsrådet, därför upplever jag att även statsrådet måste ha möjlighet att tycka till ibland.

Det jag tycker är litet olyckligt i den här diskussionen – det kom fram tidigare – är att vi på grund av de beslut som har fattats ställer olika språkgrupper mot varandra. Jag tycker ändå att diskussionen här i dag är ganska dämpad. Vi skaller inte på varandra. Ändå upplever jag att det har blivit olyckligt. Vi har ju sett vad som har hänt när man inte har samordnat de tankar som finns.

Det viktigaste är alltså språket. Fastän jag, som har flyktningbakgrund och invandrarbakgrund, nu har lärt mig svenska något så när, så att jag har möjlighet att stå i den här talarstolen, är mitt modersmål väldigt viktigt för mig, inte bara för att jag skall få information. Det är dit vi är på väg med de nya sändningarna, nyhetssändningar, oftast upprepning av de svenska nyheterna. De är viktiga. Men det viktigaste för mig som invandrare är ändå språket som sådant. Det är, kan man säga, nästan hela själen som ligger i det språk som jag har som modersmål, fastän jag är tvåspråkig och kan använda också det andra språket som en spegel för själen. Det är kanske där det fina med tvåspråkigheten ligger. Vi kan använda många olika språk, men vi behöver dem också.

Sedan skall vi inte glömma bort de gamla invandrare som har varit med och byggt upp det här landet och välfärden och som tyvärr aldrig har lärt sig svenska. De behöver också mycket väl dessa sändningar.

Anf. 28 BERITH ERIKSSON (v):

Herr talman! Samerna har försökt att tala med programkommissionen. Nu försöker Sveriges Radio att kompensera sändningstiden genom att ge 2 x 30 minuter i veckan att sändas lokalt i Radio Norrbotten. Men det stämmer ju inte med verkligheten att man har återgivit någon sändningstid, eftersom de sedan tidigare hade 60 minuter i veckan i Radio Norrbotten. Sveriges Radio ger inte ytterligare 2 x 30 minuter, utan försöker med konststycket att säga att man har återgett tid, när sanningen är att de 1993 får fortsätta med vad de har i dag, nämligen 60 minuter i veckan över Radio Norrbotten. Summan av kardemumman blir ju fortfarande att nedskärningen är 20 %.

Nästa år är urbefolkningsåret. Det vore litet olyckligt om vi inför det året skall få den här negativa debatten, som ju kommer om inte Sveriges Radio P 2 tittar över detta. Det största felet är – det tycker jag har framkommit ganska klart i dag – att man helt har struntat i att diskutera och samordna med dem som är berörda och som man borde ha diskuterat och samordnat med.

Prot. 1992/93:18
6 november 1992

*Svar på
interpellation
och fråga*

För samernas del är den andra viktiga frågan den samsändning som funnits tidigare, men som nu helt omöjliggörs på grund av att P 2 håller fast vid de tider som har tilldelats Sameradion utan tidigare information. Detta handlar inte för något av språken om att man skall gå in med mer pengar eller andra resurser, utan om att de skall få den betydelse de har, att de skall få vara med och lägga ut sina programtider och att de skall få minst den programtid som de har i dag.

Anf. 29 KARL GUSTAF SJÖDIN (nyd):

Herr talman! Jag vill beklaga att kulturministern inte har kunnat få dessa frågor i förväg. Jag har nämligen alldeles nyss fått dem nedsända från samerna. Mycket av det som sagts här kan bli litet tårta på tårta. Därför skall jag begränsa mig.

Detta med att P 2 i viss mån spelar ut minoriteterna mot varandra tycker jag är motbjudande. En annan anledning till att jag har engagerat mig är att jag har sydsamiskt påbrå. Genom mitt förtroendeuppdrag här har jag återupptagit släktbanden.

En annan aspekt på detta är att det vore ytterst olyckligt om samerna under 1993 måste anmäla dessa förhållanden till Radionämnden för att de skall rättas till. FN proklamerar ju 1993 som urbefolkningens år. Jag ämnar inte stå här och ta upp detta vidare, så att det blir en debatt mellan olika språkgrupper. Det är inte avsikten. Detta är saker som engagerar mig, och det engagerar samerna och de övriga minoritetsspråkgrupperna i vårt land. Det är motbjudande att tränga ihop dem, som man ämnar göra.

Anf. 30 BRUNO POROMAA (s):

Herr talman! Jag tolkade statsrådets uttalande som mycket generöst och som att hon har förståelse för att nya resurser måste tillföras för att radion skall kunna klara dessa åtaganden på ett tillfredsställande sätt.

Det har sagts väldigt mycket om den samiska radion. Jag skulle vilja göra några jämförelser. Samerna på Nordkalotten, som ett folk, har ungefär 60 tjänster i olika radioföretag i Norge, Sverige och Finland. Antalet samer på Nordkalotten beräknas uppgå till ca 60 000. Om vi då jämför med det antal som talar "meän kieli", eller "vårt språk" som vi kallar tornedalsfinskan för, är det ungefär 50 000 som är tvåspråkiga i Tornedalen. Med den jämförelsen kan man konstatera att de satsningar radion gjort för tornedalingarna är synnerligen ringa, då man endast har en enda tjänst för dessa 50 000 lyssnare. I Sverige har den samiska radion 13 journalister för de ca 16 000 samer som finns i det här landet.

När jag gör dessa jämförelser vill jag klart deklarera att jag inte alls är ute efter de tjänsterna. Jag är övertygad om att de säkerligen behövs. De journalister som jobbar på Sameradion gör säkert ett mycket bra arbete. Jag vill inte heller på något sätt odla några konflikter oss minoritetsgrupper emellan, men med dessa exempel har jag velat peka på hur olika radion behandlar oss två minoriteter.

Anf. 31 LIISA RULANDER (kds):

Herr talman! Jag är mycket glad över att invandrarminister Birgit Friggebo på ett så tydligt sätt markerar att användandet av det egna modersmålet

inte utesluter att man också talar svenska och att ansträngningar hela tiden bör ske för att utveckla dessa möjligheter för alla landets invånare.

Jag är också mycket nöjd med skrivningen i propositionen. Jag hör också att vår invandrarminister är med på att det som står där skall förverkligas. Jag tror att dagens uttalanden från den här interpellationsdebatten också kan bli normerande för fortsatt samarbete med radiobolaget. Vi får säkert anledning att återkomma till dessa frågor på ett eller annat sätt i fortsättningen. Jag vill önska lycka till med detta arbete. Jag uppskattar invandrarministerns arbete.

Anf. 32 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Jag vill inte föra några formella diskussioner om hur frågor är ställda. Det är förmodligen så att partikansli eller kammarkansli har ändrat formuleringen i någon fråga, eftersom statsråd inte skall uttrycka åsikter om olika saker, utan skall tillfrågas om man skall vidta några åtgärder.

När det gäller radio och TV har jag valt en profil som innebär att riksdag och regering inte skall lägga sig i den direkta skötseln av företagen under avtalsperioderna. Riktlinjerna är givna. Jag hade önskat att vi hade haft någon typ av programråd som kunde ha fört en dialog, haft diskussioner, genomfört undersökningar och kanske även forskning under avtalsperioderna för att kunna följa utvecklingen av programutbud av olika slag. Nu fick vi inte det, och då blir även riksdagen ett forum för diskussioner om huruvida man skall minska ett program med tio eller tjugo minuter och liknande.

Jag har valt den profilen därför att även Sveriges Radio skall kunna garanteras frihet och oberoende inom avtalstextens ram i takt med att vi får friare radio- och TV-verksamhet. Därför kan kanske någon känna sig litet missnöjd över att jag inte rakt ut uttrycker åsikter om vad jag anser på kanske ganska lösa grunder, eftersom den här verksamheten utvecklas under en längre period. Man måste kanske ha en något längre period för att bedöma om man uppfyller avtalet eller inte. Jag tänker därför avstå från att ha mycket bestämda uppfattningar om vad jag anser och vad jag inte anser.

Det är Radionämnden som har till uppgift att utvärdera verksamheten och avgöra om avtalet är uppfyllt. Självfallet skall man ha benäget stöd av de människor som lyssnar på radion. Det är alldeles utmärkt att riksdagsledamöter, som inte på samma sätt är bundna av att inte lägga sig i den interna verksamheten, bedriver opinionsbildning och fokuserar på frågor där man inte tycker att avtalet uppfylls. Det behöver inte handla om det heller, utan man kan ha allmänna synpunkter på hur programuppläggningsen fungerar eller inte fungerar. Det är naturligtvis särskilt viktigt när det gäller de frågor som åligger Sveriges Radio, t.ex. att ta hänsyn till minoritetsgruppernas språk.

Jag avstår från fler kommentarer. Svaret är givet i själva interpellationssvaret.

Anf. 33 SINIKKA BOHLIN (s):

Herr talman! Jag vill inte förlänga debatten angående formaliteter, kulturministern. Den kan vi nog klara av någon annan gång.

Som sista replik för min del skulle jag vilja lyfta fram frågan om minorite-

ternas ställning i framtiden i Sverige. Vi har talat väldigt mycket om språket, informationen, möjligheten att ta del av informationen och möjligheten att verka i landet.

Jag fick tag i en tidningsartikel från Helsingin Sanomat som är Finlands största dagstidning. Detta är på finska så jag måste göra en översättning. Jag ser här en ganska ljus framtidsvision om detta också stämmer i de fortsatta diskussionerna. Vår statssekreterare Anders Ljunggren säger där att den finska kulturen är en del av det svenska kulturarvet. Man har länge betraktat finskan som ett problem, inte som en merit eller en fördel. Detta har varit mycket misslyckat, men nu är det andra tider. Det skall bli något mycket bra. Han säger också att han kräver att kommuner och län följer de beslut som är fattade. Jag hoppas att detta också gäller i framtiden och att statliga verk osv. följer de riksdagsbeslut som är fattade.

Jag skulle också vilja skicka med en tanke till kulturministern. Nu har ju flera länder undertecknat en konvention om att förstärka minoriteternas ställning. Det har t.ex. Finland gjort. Sverige har inte för tillfället velat skriva under den. Jag hoppas att vi i något annat sammanhang kan fortsätta att diskutera minoriteternas ställning på olika sätt i denna riksdag.

Anf. 34 KARL GUSTAF SJÖDIN (nyd):

Herr talman! Jag skall fatta mig mycket kort. Det mesta har redan sagts. Jag har fått mycket bra och positiva svar av kulturministern.

Jag tänkte bara avslutningsvis ställa en fråga till kulturministern. I svaret säger kulturministern att hon skall medverka till dessa saker. Men om programbolaget inte följer det som har beslutats i denna riksdag, vad skall man göra då? Skall man överklaga detta också till Radionämnden?

Såvitt jag förstår skall Radionämndens granskning gälla de avtal som träffas mellan detta nya bolag och exempelvis Sameradion, men jag har kanske fel. Kan kulturministern svara på var man överklagar om inte dessa nya radiobolag följer riksdagens intentioner och de beslut som riksdagen fattat?

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Propositionerna

1992/93:79 Ökade insatser för europeiskt forsknings- och utvecklingssamarbete

1992/93:98 Ändring i lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet, m.m.

1992/93:99 Vissa åtgärder inom klimatområdet och i Östersjöregionen

Motionerna

med anledning av prop. 1992/93:91 Vissa ekonomiska frågor som gäller inlandsbanan

1992/93:T8 av Sten Söderberg (-)

1992/93:T9 av Sven-Gösta Signell m.fl. (s)

Försvarsutskottets betänkande
1992/93:FöU1 Vissa räddningstjänstfrågor

Socialutskottets betänkanden
1992/93:SoU1 Vissa behörighetsfrågor m.m.
1992/93:SoU2 Socialtjänst
1992/93:SoU3 Allmänna arvsfonden
1992/93:SoU4 Familjehemsvård för barn och ungdom

Jordbruksutskottets betänkande
1992/93:JoU4 Jakt och viltvård

Näringsutskottets betänkanden
1992/93:NU1 Näringsrättslig reglering
1992/93:NU2 Återvinning
1992/93:NU3 Vissa detaljhandelsfrågor

7 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 5 november

1992/93:31 av *Nils Nordh* (s) till jordbruksministern om lokalisering av skoglig högskoleutbildning:

Sveriges Lantbruksuniversitet har beslutat om nedläggning av Södra skogsinstitutet i Värnamo. Motiven för en nedläggning av SSI är svårförståeliga och oklara.

I stora delar av södra Sverige är skogsbruket den dominerande näringen, framför allt i Småland. Under allmänna motionstiden i januari påtalades att skillnaderna mellan norra och södra delarna av landet är betydande. I södra Sverige dominerar småskogsbruket med ca 100 000 skogsägare.

I denna del av landet finns också en annorlunda trädslagsfördelning med bl.a. ädellövskog såsom ek, alm, bok, lönn m.m. Dessa trädslag används i hög grad till möbeltillverkning och modellsnickerier. Därför är skötselfrågor för blandskog, med forskning och utbildning, nödvändiga för södra Sverige. För en fortsatt utveckling av skogsbruket i södra Sverige är det av betydelse att skogsteknikerutbildningen behålls i Värnamo, då institutet är väl etablerat och har god kontakt med företrädare för näringen.

Det är ökade kunskaper hos dem som sysslar med denna näring, som till stor del ger framgångar för svenskt skogsbruk.

Det kan också finnas anledning att påpeka att Möbelinstitutet har flyttat

sin verksamhet från Stockholm till Jönköping, främst för samarbetet med Träcentrum som redan finns i Jönköping samt att den skogliga utbildningen för just bland- och ädellövskog är förlagd till Värnamo.

Det borde även vara rationellt riktigt att, om så blir fallet, en eventuell ny skoglig utbildning i södra Sverige förläggs till Värnamo. Där finns redan ett stort kunnande som bör utnyttjas.

Jag vill ställa följande frågor till jordbruksministern:

1. Instämmer jordbruksministern i att det är nödvändigt med en skoglig utbildning som tar hänsyn till blandskogen?
2. Är jordbruksministern beredd att för SLU påtala behovet av en skoglig utbildning för södra Sverige?
3. Kan jordbruksministern hos SLU förordna Värnamo som lokaliseringsort för en eventuellt ny skoglig utbildning?

1992/93:32 av *Bertil Måbrink* (v) till statsrådet Alf Svensson om biståndsanslagen:

I ett världsläge där klyftorna växer mellan fattiga och rika, och där de fattiga länderna och de fattigaste människorna under 80-talet tvingades betala ett "bistånd" motsvarande minst sex Marshallplaner till de rika länderna, har regeringen och socialdemokraterna valt att ta från de fattiga för att hjälpa Sverige ur krisen.

Biståndet till u-länderna skall skäras ned med 1,5 miljarder kronor, vilket är över tio procent. Enprocentsmålet överges. Den svenska kursändringen har uppmärksamrats utomlands. SIDA-chefen Carl Tham har – enligt vad DN skrev – av sina kollegor från andra i-länder fått höra att de trodde att de skulle få det svårare att hävda biståndet, då modellandet Sverige börjat minska u-hjälpen. Financial Times skrev att den svenska nedskärningen hade samma symbolvärde som Berlinmurens fall.

Det förefaller som om det funnits de som i krisförhandlingarna velat skära ännu hårdare i biståndet. I ett pressmeddelande från UD den 21 september sade biståndsministern att "vi trots allt lyckats få en rimlig besparing med hänsyn till utgångsbudet". Vad var utgångsbudet?

13 enskilda biståndsorganisationer har skickat ett brev till regeringen och riksdagen, där de kräver "att regering och riksdag klargör att enprocentsmålet för svenskt bistånd ligger fast och att den föreslagna nedskärningen ej genomförs".

Om avsteg från detta mål ändå görs på grund av den akuta ekonomiska krisen uppmanar de regering och riksdag att klargöra:

- att man snarast möjligt når upp till enprocentsmålet,
- att biståndsbudgeten inte urholkas, utan enbart skall omfatta stöd till u-länder,
- att nedskärningar som beslutas inte får drabba biståndet till de allra fattigaste människorna.

De 13 organisationerna är Afrikagrupperna, BIFO, Diakonia, Handikapprörelsens biståndsorgan SHIA, Lutherhjälpen, Pingstmissionens u-landshjälp, Rädda Barnen, Svenska Kyrkans Mission, Svenska Missionsrå-

Enligt uppgifter i pressen är det huvudmottagarna av svenskt bistånd (programländerna) som har att räkna med strykningar av anslagen. SIDA sägs skall skära ner dem med 10–12 %. Det har uppgivits att regeringen ännu inte bestämt om Östeuropabiståndet skall belasta u-landsbiståndet. Vidare har det uppgivits att den svenska medverkan i FN-insatsen i det f.d. Jugoslavien skulle finansieras från biståndsbudgeten.

Det är många med mig som vill ha en klar redovisning för hur nedskärningarna skall göras. Det kan ju få mycket olika effekter om de görs på programlänternas anslag eller på exempelvis u-krediterna. Om vi vill bistå de fattiga folken och främja de mänskliga rättigheterna, är det inte krediter för teleprojekt i Kina, Marocko och Tunisien som är bästa tänkbara användning av biståndsmedel. Om projekten anses nödvändiga för sysselsättningen i den svenska exportindustrin, borde de kunna bekostas med arbetsmarknadsmedel. Även anslagen till Världsbanken skulle kunna skäras ned – det skulle inte drabba de fattigaste. I en del fall skulle det rent av bli till gagn för de mänskliga rättigheterna och miljön i u-länderna.

Jag vill därför fråga biståndsministern:

1. Kommer biståndsbudgeten att innefatta andra insatser än bistånd till u-länder?
2. Vilka biståndsanslag har regeringen uppdragit åt SIDA att skära ned?
3. Har även andra biståndsorgan beordrats skära i sina anslag, exempelvis BITS i u-krediterna?

den 6 november

1992/93:33 av *Maj-Lis Lööw* (s) till statsrådet Beatrice Ask om hemspråksundervisningen:

Möjligheten för invandrarbarnen att få hemspråksundervisning har varit ett av flaggskeppen i den svenska invandrapolitiken. Hemspråksundervisningen har varit ett viktigt medel för att skapa valfrihet i ett mångkulturellt samhälle.

Det är allmänt omvittnat hur stor betydelse den har för många invandrarbarns utveckling. Dessutom är den ett sätt att ta till vara en tillgång för landet. I en alltmer internationaliserad värld är det bra för ett land att ha många innevånare som behärskar många språk.

För ett par år sedan gjordes två översyner av hemspråksundervisningen som båda utvisade stora brister i effektiviteten. Av detta kunde man dra slutsatsen att verksamheten skulle kunna organiseras till lägre kostnad utan någon nämnvärd försämring av ambitionsnivån. Öronmärkningen av statsbidragen togs bort i linje med andra förändringar av statsbidragen till kommunerna. Kommunerna skulle själva kunna bestämma över hur statsbidragen till skolan skulle användas.

Nu möts man allt oftare av påståendet att hemspråksundervisningen är på väg att försvinna. Även om det inte är så allvarligt, så är det ändå alarmrande om det är kraftiga nedskärningar på gång. Det förändrade statsbi-

dragssystemet byggde ändå på tilltron till att kommunalpolitikerna skulle förstå värdet av hemspråksreformen.

Jag utgår från att utvecklingen på detta område följs noga av såväl Kulturdepartementet som Utbildningsdepartementet och att det där finns en överblick över situationen.

Vad gör regeringen för att slå vakt om invandrabarnens rätt till hemspråksundervisning?

1992/93:34 av *Berith Eriksson* (v) till utrikesministern om Turkiets militära närvaro i norra Irak:

Turkisk militär har genomfört vad de kallar en "begränsad säkerhetsoperation" mot PKK-gerillan i norra Irak. Nu har PKK tvingats utrymma Irak – men de turkiska trupperna finns kvar. Enligt uppgift kontrollerar Turkiet ett område på över 40 000 kvadratkilometer och har 20 000 soldater där.

I Turkiet synes det finnas olika uppfattningar om huruvida dessa trupper skall dras tillbaka eller om deras uppgift skall bli att upprätta en turkisk säkerhetszon i norra Irak. Det senare är vad vissa kretsar inom militären eftersträvar. Det skulle uppenbarligen innebära en grov kränkning av folkrätten, om Turkiet på detta sätt etablerar en militär närvaro i norra Irak.

Omvärlden kan inte stillatigande acceptera ett sådant agerande, som skulle kunna leda till en annektering av irakiskt territorium och bli ett steg mot det Storturkiet, som starka krafter eftersträvar. Det måste också ses mot bakgrunden av Turkiets aktiva politik för att stärka sitt inflytande i regionen, framför allt i de turkisktalande OSS-republikerna.

Jag vill därför fråga utrikesministern:

1. Avser regeringen att protestera mot Turkiets militära närvaro i norra Irak?
2. Vilka möjligheter ser regeringen för att aktivera ESK och FN för att förhindra upprättandet av en turkisk säkerhetszon i Irak?

8§ Anmälan om frågor

Anmälades att följande frågor framställts

den 5 november

1992/93:144 av *Ulla Pettersson* (s) till statsrådet Alf Svensson om distributionen av försvarets livsmedelsöverskott till humanitär hjälp:

Regeringen beslutade i mars i år att överskott inom försvaret på 400 ton livsmedel, som uppkommit genom den minskade värnpliktsutbildningen, skulle utnyttjas för humanitära insatser i de baltiska staterna och i Ryssland.

När och till vilka länder har överskottslagret distribuerats?

1992/93:145 av *Barbro Westerholm* (fp) till statsrådet Bo Könberg om receptregistrering för att komma åt överförskrivande läkare:

Enligt uppgift i Socialstyrelsens personaltidning övervägs en konsekvent ADB-registrering av i princip alla läkarrecept, i varje fall beträffande vissa grupper av läkemedel för att komma åt ickelege-artis förskrivning av läkemedel.

Med anledning av ovanstående vill jag fråga statsrådet:

Vilka åtgärder avser regeringen att vidta för att på bästa sätt spåra olämpliga läkare?

1992/93:146 av *Roland Lében* (kds) till socialministern om återkrav av felaktigt utbetalda bostadsbidrag:

När den gamla förordningen om bostadsbidrag ersattes med en ny förordning den 1 januari 1988, förbisåg man det fortsatta behovet av regler för återkrävande av felaktigt utbetalda bostadsbidrag.

Detta har uppmärksammats i dagarna genom regeringsrättens utslag i vilket Karlshamns kommuns återbetalningskrav ogiltigförklarats.

Regeringsrättens utlåtande pekar på ett akut problem. Kommunerna har numera ingen laglig rätt att återkräva bostadsbidrag som utbetalats på felaktig grund.

I en förlängning betyder detta, såvitt jag förstår saken rätt, till och med möjligheter till bidragsfusk med benäget bistånd av lagen.

Vilka åtgärder ämnar statsrådet vidta med anledning av denna problematik?

1992/93:147 av *Hans Göran Franck* (s) till statsrådet Görel Thurdin om plan- och bygglagen:

Enligt Svenska Dagbladet den 6 oktober 1992 har statsrådet Görel Thurdin vid en konferens i Boverket i Karlskrona bl.a. menat att man i en ny plan- och bygglag bör "föra in en möjlighet för regeringen att påverka fler planärenden än i dag". Skälet skulle vara "att framtida samhälls- och bebyggelseplanering i högre grad än dagens skall ta hänsyn till miljön och resurshållningen". I detta syfte bör enligt statsrådet "tätorterna åläggas att bevara centrala grönområden" och hon exemplifierar behovet med Solnas och Stockholms exploateringsplaner i Brunnsviksområdet.

Till riksmötet 1991/92 väckte jag m.fl. en motion (Bo511) i samma syfte, även den delvis föranledd av Solnas och Stockholms utnyttjande av det s.k. kommunala planmonopolet i planeringen av Brunnsvikens strandområden. Vi föreslog att miljömyndigheterna, Naturvårdsverket och Riksantikvarieämbetet, skulle få rätt att föra planärenden av detta slag till prövning i länsstyrelse och regering.

Därför vill jag fråga statsrådet Görel Thurdin:

Utarbetas nu några direktiv till en översyn av plan- och bygglagen och med vilken inriktning avses i så fall dessa frågor om tätorternas miljöskydd bli behandlade?

1992/93:148 av *Göran Magnusson* (s) till näringsministern om ökad export till de baltiska staterna:

Minskningen av jobben inom industrin i Sverige är mycket stor och synes inte avta. Varsel om inskränkningar duggar tätt. Volvo är dagsaktuellt. ABB har varslat liksom skogsindustrin. Sverige riskerar att få en alldeles för liten industrisektor genom den utslagning av kapacitet som nu pågår.

För att utnyttja befintlig kapacitet i företag i bl.a. Hallstahammar och Västerås har uppmärksammats behovet av särskilda statliga åtgärder för att möjliggöra svensk industriexport till Baltikum och OSS-staterna. Vid tidigare diskussioner i riksdagen har hänvisats till Exportkreditnämnden. De regler som gäller för nämnden synes vara mindre väl lämpade för exportfrämjande insatser för de länder som inledningsvis nämnts. Den ekonomiska situationen där kräver andra åtgärder än de traditionella.

Min fråga är om industriministern är beredd att medverka till nya åtgärder för att främja export till bl.a. Baltikum.

1992/93:149 av *Birgitta Hambræus* (c) till utrikesministern om information m.m. om fred och nedrustning:

Den förändrade globala säkerhetssituationen efter det kalla krigets slut kräver nytänkande.

I de katastrofalt hårdnande nord/syd-motsättningarna har Sverige en fortsatt viktig roll och ett förtroendekapital som inte får förlösas.

Sveriges ordförandeskap i ESK ökar behovet av kunskap för krigsförebyggande insatser, fredlig konfliktlösning och metoder att få till stånd försoning.

I Sverige finns flera enskilda organisationer och forskningsinstitut med den nu allt viktigare sakkunskapen. Utöver forskning bedriver de direkt försoningsarbete i konflikthärdar och arbetar för att påverka medborgarnas attityder och engagemang för fred, icke-våld, rättvisa och nedrustning. Inte minst kvinnors organisationer gör betydelsefulla insatser.

Arbetet bedrivs helt ideellt av medlemmarna. Det är inte rimligt att denna för samhället nödvändiga verksamhet skall finansieras i någon högre grad genom medlemsavgifter. Det vore ett allvarligt fel att dra ned antalet organisationer som får motta grundbidrag och kräva ett visst antal medlemmar.

Avser utrikesministern att kraftfullt påverka regeringen att lägga förslag till riksdagen om ökade anslag för information, studier och forskning om fred och nedrustning?

1992/93:150 av *Bruno Poromaa* (s) till näringsministern om Svenska Rymdaktiebolaget:

Inom Svenska Rymdaktiebolaget, med huvudkontor i Solna men med den huvudsakliga verksamheten förlagd till Kiruna, har företagsledningen aktualiserat förändringar i företagets organisation.

De förslag som presenterats har mötts av ett kompakt motstånd från de anställdas sida och förslagen upplevs såsom dåligt genomtänkta. Den starka ställning som Esrange för närvarande har kommer med den nya organisationen att raseras genom att dess inflytande förskjuts söderöver mot Solna.

Är statsrådet beredd att medverka till att Rymdbolaget får en sådan organisation som tillmötesgår de anställdas uppfattning med bl.a. egen ledning lokaliserad på Esrange i Kiruna och att de arbetsuppgifter som tillhör verksamheten också utförs på rymdbasen?

1992/93:151 av *Bruno Poromaa* (s) till statsrådet Bo Lundgren om tullens beivran av smuggling:

Den allvarliga utvecklingen i f.d. Sovjetunionen har bl.a. medfört att smuglingen av vapen, narkotika och andra illegala varor nu ökar i snabb takt. Om inte snabba och tillräckligt kraftfulla åtgärder vidtas finns det risk för att denna smuggelverksamhet kommer att öka kraftigt i framtiden. Det finns mot denna bakgrund anledning att utgå från att den ökande smuglingen i allt större utsträckning kommer att ske landvägen över den finsk-svenska gränsen i Tornedalen. De besparingar som hittills har gjorts inom tullen har troligen fått till resultat att bekämpningen av denna smuggling inte blir tillräckligt effektiv.

Är statsrådet beredd att, med anledning av denna mycket allvarliga utveckling, medverka till att regeringen skyndsamt vidtar åtgärder som kan öka tullens möjligheter att stoppa denna samhällsskadliga verksamhet?

1992/93:152 av *Carl Fredrik Graf* (m) till kommunikationsministern om Väst kustbanan:

Vad händer med utbyggnaden av Väst kustbanan?

1992/93:153 av *Lars Bäckström* (v) till arbetsmarknadsministern om åtgärder på grund av avvecklingen av Volvos produktion i Uddevalla och Kalmar:

– Vilka åtgärder avser arbetsmarknadsministern vidta med anledning av Volvos beslut att avveckla produktionen i Uddevalla 1993 och Kalmar 1994?

1992/93:154 av *Lars Bäckström* (v) till näringsministern om Volvos fabriker i Uddevalla och Kalmar:

– Vilka åtgärder avser näringsministern vidta med anledning av Volvos beslut att avveckla produktionen i Uddevalla 1993 och Kalmar 1994?

1992/93:155 av *Lars Bäckström* (v) till kommunikationsministern om Bohusbanans utbyggnad:

Volvos beslut att avveckla verksamheten i Uddevalla ökar kravet på extra satsningar på investeringar i infrastruktur. En sådan satsning är utbyggnaden av Bohusbanan till Norge.

Jag vill därför fråga kommunikationsministern:

– Vilka åtgärder avser kommunikationsministern vidta med anledning av Volvos beslut att avveckla produktionen i Uddevalla 1993?

1992/93:156 av *Ulla Pettersson* (s) till statsministern om Roma sockerbruk:

Vid besök på Gotland den 2 november uppgav statsministern, enligt gotländska massmedia, att han såg en fortsatt drift av Roma sockerbruk även efter den planerade nedläggningen 1995, som möjlig.

Mot bakgrund av detta vill jag fråga statsministern:

Pågår inom regeringskansliet något beredningsarbete i denna fråga?

1992/93:157 av *Kjell Eldensjö* (kds) till kommunikationsministern om ett frivilligt båtregister:

Regeringen föreslår i propositionen att fritidsbåtsregistret avskaffas. Detta trots att flertalet remissinstanser avstyrkt ett sådant förfarande. Bl.a. har Statens räddningsverk, Generaltullstyrelsen och Rikspolisstyrelsen motsatt sig att registret upphävs. Dessa myndigheter och flera andra remissinstanser anser att registret är till hjälp i deras dagliga arbete, t.ex. vid spaning efter stulna och försvunna båtar, spaning efter personer, utredningar av brott m.m.

Min fråga till kommunikationsministern är:

Har kommunikationsministern tagit reda på möjligheten för att ett frivilligt register som polis- och andra myndigheter kan utnyttja kommer till stånd?

1992/93:158 av *Viola Furubjelke* (s) till utrikesministern om El Salvador:

Överenskommelsen om fred i Salvador var när den undertecknades den 16 januari 1992, efter 16 år av krig, resultatet av ett långvarigt och intensivt FN-arbete. Fredsplanen som de båda parterna FMLN och regeringen Christiani har förbundit sig att följa innehåller åtaganden från båda sidor. FMLN har demobiliserat 60 % av sina styrkor i enlighet med fredsöverenskommelsen utan att motsvarande i fredsplanen ingående åtgärder har genomförts av regeringen. Freden är mycket skör och spänningar mellan parterna som funnits tidigare får ny näring genom att president Christiani har fördröjt regeringssidans åtaganden i enlighet med fredsplanen. Allt måste göras för att undvika samma tragiska händelseutveckling i El Salvador som i Angola.

Vilka initiativ har regeringen tagit eller kommer att ta bilateralt, i FN eller andra fora för att medverka till att fredsprocessen genomföres i enlighet med fredsplanen?

1992/93:159 av *Viola Furubjelke* (s) till utrikesministern om FN:s fredsplan för Västra Sahara:

I FN:s fredsplan för Marocko enligt formulering i säkerhetsrådets resolution 690 från april 1991 anges steg för steg hur konflikten mellan Marocko och Västra Sahara ska lösas. Tyvärr har den inte kunnat genomföras. Främst beroende på att den i fredsplanen ingående folkomröstningen om Västra Saharas framtid saboteras av Marocko. Marocko förlöjligar FN genom att helt öppet förflytta stora grupper marockaner till Västra Sahara, samt manipule-

rar med röstlängderna. Ett annat provocerande exempel är att Marocko den 4 september genomförde val om en ny marockansk konstitution också i Västra Sahara! Upprepade kränkningar av eldupphör-avtalet förekommer också. Sverige har stött fredsplanen och bör därför inte stillatigande se på när en av FN beslutad fredsplan på detta flagranta sätt saboteras.

Vad gör regeringen i FN och andra lämpliga fora, för att folkomröstningen om Västra Saharas framtid och fredsplanen i övrigt ska kunna genomföras?

1992/93:160 av *Olle Schmidt* (fp) till statsrådet Bo Lundgren om förpackningsskatten:

I Sverige är vi duktiga på att samla in returburkar. Ja, faktiskt så duktiga att Returpack AB – dvs. det bolag som sköter hanteringen med återvinning av burkar – fått ekonomiska problem. En ökad återvinning ger Returpack högre skrotintäkter, samtidigt minskar pantnettot och kostnaderna ökar för hanteringen av returburkarna. Återvinningsmålet har dessutom ökat från ursprungliga 75 % till 90 %, vilket betyder att med nuvarande regler försämraras Returpacks ekonomi. Kostnaderna för återvinningsgraden har nu således nått den punkt på 85 % vid vilken en ytterligare återvinning medför att Returpack går med förlust. För att nå balans mellan intäkter och utgifter vid det uppsatta målet om återvinning av 90 % av burkarna behövs en ekonomisk förstärkning av 5 öre per burk. Förpackningsutredningen har föreslagit att förpackningsskatten avskaffas, vilket skulle innebära en inkomstförstärkning för Returpack utan att priset för burken skulle behöva höjas. Till saken hör ju dessutom att aluminiumburken missgynnats ur konkurrenssynpunkt jämfört med returglaset. Skatten på returburken är 8 öre per fyllning, medan motsvarande skatt på returglas är 0,3 öre per fyllning.

Mot bakgrund av detta vill jag fråga statsrådet:

Vad avser regeringen att göra för att underlätta fortsatt god återvinning av returburken?

1992/93:161 av *Karl Gustaf Sjödin* (nyd) till försvarsministern om sjuktransporter med försvarets helikoptrar:

För att förstärka kapaciteten för luftburna sjuktransporter såväl i krig som i fred har armén tilldelats extra anslag utöver försvarsanslaget för inköp av helikoptrar. I 1987 års försvarsbeslut och riksdagens beslut 1990 anvisades, uppräknat till 1991 års prisläge, 87 miljoner kronor. Genom 1992 års försvarsbeslut har riksdagen beslutat att anslå ytterligare 87 miljoner kronor, således 174 miljoner kronor för ändamålet. Med de helikoptrar man anskaffar avser Försvaret att avge anbud i konkurrens med privata företag om civila sjuktransporter.

De civila helikopterföretagen ser med oro på denna konkurrens om ambulanstransporterna i landet. En konkurrens som troligen heller inte kan ske på lika villkor. F.n. befinner sig helikopterinköpet på utredningsstadiet hos chefen för armén.

Mot denna bakgrund vill jag fråga försvarsministern:

Vad avser statsrådet att göra åt helikopteranskaffningen med tanke på besparingskrav och konkurrens med småföretag som kämpar för att överleva?

den 6 november

1992/93:162 av *Lola Björkquist* (fp) till kulturministern om skydd mot utförsel av kulturföremål:

Hästanspända vagnar har inget skydd mot utförsel i kulturminneslagen trots att många har nationell betydelse för vårt kulturarv.

För exakt ett år sedan avslog riksdagen min motion i frågan. Anledningen var att tillståndsmyndigheten hade tillsatt en informell arbetsgrupp, som skulle göra en översyn av kulturminneslagen. Kulturutskottet hade inhämtat uppgift om att gruppen skulle komma med en framställning under våren 1992.

Jag vill fråga kulturministern när ett förslag beräknas komma till riksdagen.

1992/93:163 av *Lotta Edholm* (fp) till arbetsmarknadsministern om arbetslösheten i storstadsregionerna:

Under innevarande lågkonjunktur har en del nya mönster i arbetslösheten uppträtt. Ett nytt fenomen är att Stockholms län har drabbats hårdare än normalt av arbetslöshet. I september 1992 var 48 092 personer utan arbete i Stockholms län. Visserligen är den procentuella andelen arbetslösa högre i alla andra län i Sverige, men i Stockholms län finns det nu till antalet lika många arbetslösa som i de fem Norrlandslänen. Prognoser från länsarbetsnämnden pekar på uppemot 100 000 arbetslösa i slutet av 1993.

Detta är skrämmande siffror. Arbetslöshet i storstäder skapar andra problem än arbetslöshet i andra delar av landet. Den enskilda människan löper stor risk att isoleras med risk för utslagning och missbruk som följd. Trots att riksdag och regering har beviljat AMS stora resurser når ändå en förhållandevis liten andel av dessa Stockholms län. Det behövs nya grepp för att bekämpa arbetslösheten i storstäderna.

Med anledning härav vill jag fråga arbetsmarknadsministern:

Ämnar regeringen att vidta några särskilda åtgärder för att stävja arbetslösheten och mildra dess effekter i storstadsregionerna?

1992/93:164 av *Karl Gustaf Sjödin* (nyd) till justitieministern om ny kommission för att utreda mordet på Olof Palme:

I den senaste sändningen av TV-programmet *Norra Magasinet* kunde hela svenska folket ta del av dittills helt okända uppgifter som legat obehandlade av säkerhetspolisen. Uppgifter som framförts av militärer, poliser och politiker. Av programmet framkom nya uppgifter som är så graverande att en granskning av de känsligaste delarna är ofrånkomliga. Det är delar som uppenbarligen inte berörts i tidigare polisutredningar.

Ämnar justitieministern vidtaga åtgärder och bidra till att en ny kommis-

sion tillsätts med uppgift att återigen granska mordfallet utifrån de nya uppgifterna?

Prot. 1992/93:18
6 november 1992

1992/93:165 av *Ingela Mårtensson* (fp) till utrikesministern om stödet till fredsorganisationerna:

På uppdrag av utrikesministern har Anders Forsse gjort en översyn av Utrikesdepartementets anslag F3 "Information, studier och forskning om freds- och nedrustningssträvanden m.m". Resultatet har nyligen presenterats i en rapport. Utredaren föreslår en radikal förändring av anslaget storlek och fördelning.

Eftersom förslaget innebär en viktig principiell förändring av F3-anslaget, som får väsentliga konsekvenser för fredsorganisationers möjligheter att verka, är det viktigt att förslaget remitteras på traditionellt sätt.

Med anledning av det ovan anförda vill jag ställa följande fråga:

Avser utrikesministern att sända ut förslaget till förändring av F3-anslaget på remiss?

1992/93:166 av *Barbro Westerholm* (fp) till socialministern om fosterbarns separation från familjehem:

Barn som under lång tid vistas i ett familjehem får ofta en stark anknytning till sina fosterföräldrar. Barn som är placerade i familjehem har ofta tragiska separationer bakom sig och nya separationer ökar deras otrygghet ytterligare.

Enligt uppgifter jag fått del av så händer det att fosterföräldrar fråntas sitt fosterbarn som vistats många år hos dem för att återförenas med den biologiska modern. Detta trots att barnet inte längre har någon reell knytning till sitt biologiska ursprung. Det kan då innebära katastrof för dessa barn.

Med anledning av det ovan anförda vill jag ställa följande fråga:

Avser statsrådet att ta initiativ för att separationer mellan fosterbarn och familjehem skall undvikas om det finns en stark knytning dem emellan och barnet vistats i familjehemmet under lång tid?

1992/93:167 av *Ulla Orring* (fp) till socialministern om hemtjänstpersonalens kunskaper i psykiatri:

En av förutsättningarna för att människor med psykiska problem skall kunna erbjudas en bra tillvaro ute i samhället är att hemtjänstens vårdbiträden känner sig trygga i sitt arbete med vårdtagare som har psykiska besvär. SPRI har nyligen gjort en undersökning om detta. Av undersökningen framgår att ca 70 % av de vårdbiträden som arbetar inom hemtjänsten med vårdtagare med psykiska problem anser sig behöva mer kunskap och information om sina vårdtagare och deras problem. Det finns således ett stort behov av utbildning och handledning bland de vårdbiträden som hjälper psykiskt störda klienter inom hemtjänsten.

Med anledning av det ovan anförda vill jag ställa följande fråga:

Avser regeringen ta initiativ för att öka hemtjänstpersonalens kunskaper inom psykiatrin?

1992/93:168 av *Ingela Mårtensson* (fp) till statsministern om lokaliseringen av Nordiska rådets sekretariat:

De nordiska statsministrarna diskuterade det nordiska samarbetet på möte på Bornholm den 17 augusti i år. Mötet resulterade i en gemensam deklaration i syfte att stärka samarbetet.

Bl.a. framhålls att det är naturligt att den gemensamma nordiska sekretariatsorganisationen anpassas till de förändringar som det nordiska samarbetet står inför. Vidare poängteras att starka skäl talar för en samlokalisering av Nordiska ministerrådets sekretariat i Köpenhamn och Nordiska rådets presidiesekretariat i Stockholm. En samlokalisering skulle underlätta det samarbete som i dag sker och som fordras mellan sekretariaten.

Göteborg har ett mycket centralt läge i Norden och skulle därför passa utmärkt som nordisk huvudort. Det skulle också kunna vara en fördel att vid en förändring och förstärkning av det nordiska samarbetet inte vara bunden till en parlamentsstad. Därigenom skulle organisationen kunna bli mindre bunden till traditionella parlamentariska former och få ny vitalitet.

Med anledning av det ovan anförda vill jag ställa följande fråga:

Är statsministern beredd att i de kommande överläggningarna föreslå Göteborg som lämplig ort att förlägga den nya samlokaliserade administrationen för Nordiska rådet?

1992/93:169 av *Ingela Mårtensson* (fp) till statsrådet Alf Svensson om bistånd till Indonesien:

Den 12 november förra året dödades minst 200 personer när indonesisk militär attackerade ett fredligt sorgetåg i Dili, Östtimor. Det var en massaker som upprörde en hel värld. Trots det har knappast våldet mot den timoresiska befolkningen upphört – snarare tvärtom. Inför årsdagen har våldet och brotten mot de mänskliga rättigheterna ökat. Sverige deltar sedan juli 1992 i det nya biståndskonsortiet CGI (Consultative Group on Indonesia) genom Nordiska Investeringsbanken. Tidigare deltog Sverige som observatör i IGGI (Inter Governmental Group on Indonesia). Denna grupp upplöstes i våras av Indonesien. Bakgrunden var missnöje med de krav på efterlevnad av mänskliga rättigheter som restes av Nederländerna, vilka innehade presidentskapet i IGGI.

Enligt Jakarta Post (92 07 18) har Nordiska Investeringsbanken förbundit sig att ge Indonesien 55 miljoner dollar i bistånd. I biståndsbudgeten som riksdagen antog för 1992/93 betonade biståndsministern några speciella kriterier för det svenska biståndet. Exempelvis krävs av våra biståndsländer att de skall visa respekt för mänskliga rättigheter och sträva mot demokrati.

Med anledning av det ovan anförda vill jag ställa följande fråga:

Avser biståndsministern att verka för att Nordiska Investeringsbanken ställer krav på Indonesiens respekt för mänskliga rättigheter för att bistånd skall ges?

1992/93:170 av *Bertil Måbrink* (v) till utrikesministern om domen mot militären och demonstranter i Indonesien:

Prot. 1992/93:18
6 november 1992

Den 12 november 1991 utförde den indonesiska ockupationsarmén en blodig massaker på fredliga demonstranter i huvudstaden Dili på Östtimor.

En undersökningskommission tillsattes av Indonesien. Resultatet av denna kommissions arbete blev ett antal fällande domar mot militärer men också mot civila demonstranter. Det anmärkningsvärda är att de som kallblodigt mördade civila människor fick mycket låga straff, medan flera demonstranter dömdes till långvariga fängelsestraff. Uppenbarligen hanterar den indonesiska regimen sina egna militärer milt, medan den tillgriper brutala metoder för att undertrycka all opposition.

Min fråga till utrikesministern är:

Avser utrikesministern att ta några initiativ med anledning av det inträffade?

1992/93:171 av *Berndt Ekholm* (s) till statsrådet Alf Svensson om assyriernas situation i Mellanöstern:

Assyriernas situation i Mellanöstern är mycket svår, särskilt i Turkiet. Under 1970- och 80-talen har tiotusentals tvingats att fly bara i detta område. Den folkspillra på några tusen kristna, som nu finns kvar på gränsen till Syrien och Irak kommer i kläm i konflikter mellan turkar och kurder.

Deras hårda livsvillkor i kurddominerade områden har fått anmärkningsvärt liten uppmärksamhet i väst och här i Sverige. Den turkiska assimileringspolitikens har varit hård i alla år. Diskriminering, förföljelser och t.o.m. mord förekommer kontinuerligt.

Nu måste också assyriernas/syrianernas situation få rättmätig uppmärksamhet. Förföljelser och mord måste upphöra och mänskliga rättigheter återupprättas också för denna etniska minoritet. Turkiet måste garantera folkgruppen säkerhet och stoppa såväl turkiska som kurdiska övergrepp.

Min fråga till statsrådet:

Avser regeringen ta några initiativ för att påtala förföljelserna och övergreppen mot assyrierna?

Prot. 1992/93:18
6 november 1992

9 § Kammaren åtskildes kl. 11.15.

Förhandlingarna leddes
av tredje vice talmannen från sammanträdet början t.o.m. 4 § anf. 11 (del-
vis) och
av andre vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

LISBET HANSING ENGSTRÖM

/Barbro Nordström

Fredagen den 6 november

1 § Avsägelse	1
2 § Anmälan om kompletteringval till vissa utskott	1
3 § Hänvisning av ärenden till utskott	2
4 § Svar på interpellation 1992/93:6 om flyktingpolitiken	3
Kulturminister Birgit Friggebo (fp)	
Tredje vice talmannen (om debattreglerna)	
Sten Andersson i Malmö (m)	
Lars Moquist (nyd)	
Claus Zaar (nyd)	
Berith Eriksson (v)	
Gustaf von Essen (m)	
Peter Kling (nyd)	
5 § Svar på interpellation 1992/93:16 och fråga 1992/93:48 om minskade sändningstider på minoritetsspråk i lokalradion m.m.	22
Kulturminister Birgit Friggebo (fp)	
Sinikka Bohlin (s)	
Bruno Poromaa (s)	
Karl Gustaf Sjödin (nyd)	
Liisa Rulander (kds)	
Berith Eriksson (v)	
6 § Bordläggning	32
7 § Anmälan om interpellationer	
1992/93:31 av Nils Nordh (s) om lokalisering av skoglig högskoleutbildning	33
1992/93:32 av Bertil Måbrink (v) om biståndsanslagen.	34
1992/93:33 av Maj-Lis Lööw (s) om hemspråksundervisningen	35
1992/93:34 av Berith Eriksson (v) om Turkiets militära närvaro i norra Irak	36
8 § Anmälan om frågor	
1992/93:144 av Ulla Pettersson (s) om distributionen av försvarrets livsmedelsöverskott till humanitär hjälp	36
1992/93:145 av Barbro Westerholm (fp) om receptregistrering för att komma åt överförskrivande läkare	36
1992/93:146 av Roland Lében (kds) om återkrav av felaktigt utbetalda bostadsbidrag	37
1992/93:147 av Hans Göran Franck (s) om plan- och bygglagen	37
1992/93:148 av Göran Magnusson (s) om ökad export till de baltiska staterna	38
1992/93:149 av Birgitta Hambræus (c) om information m.m. om fred och nedrustning	38
1992/93:150 av Bruno Poromaa (s) om Svenska Rymdaktiebo-	

laget	38
1992/93:151 av Bruno Poromaa (s) om tullens beivran om smuggling	39
1992/93:152 av Carl Fredrik Graf (m) om Väst kustbanan ...	39
1992/93:153 av Lars Bäckström (v) om åtgärder på grund av av- vecklingen av Volvos produktion i Uddevalla och Kalmar	39
1992/93:154 av Lars Bäckström (v) om Volvos fabriker i Udde- valla och Kalmar	39
1992/93:155 av Lars Bäckström (v) om Bohusbanans utbygg- nad	39
1992/93:156 av Ulla Pettersson (s) om Roma sockerbruk. ...	40
1992/93:157 av Kjell Eldensjö (kds) om ett frivilligt båtregister	40
1992/93:158 av Viola Furubjelke (s) om El Salvador	40
1992/93:159 av Viola Furubjelke (s) om FN:s fredsplan för Västra Sahara	40
1992/93:160 av Olle Schmidt (fp) om förpackningsskatten ...	41
1992/93:161 av Karl Gustaf Sjödin (nyd) om sjuktransporter med försvarets helikoptrar.	41
1992/93:162 av Lola Björkquist (fp) om skydd mot utförsel av kulturföremål	42
1992/93:163 av Lotta Edholm (fp) om arbetslösheten i stor- stadsregionerna	42
1992/93:164 av Karl Gustaf Sjödin (nyd) om ny kommission för att utreda mordet på Olof Palme.	42
1992/93:165 av Ingela Mårtensson (fp) om stödet till fredsorga- nisationerna.	43
1992/93:166 av Barbro Westerholm (fp) om fosterbarns separa- tion från familjehem	43
1992/93:167 av Ulla Orring (fp) om hemtjänstpersonalens kun- skaper i psykiatri.	43
1992/93:168 av Ingela Mårtensson (fp) om lokaliseringen av Nordiska rådets sekretariat	44
1992/93:169 av Ingela Mårtensson (fp) om bistånd till Indone- sien	44
1992/93:170 av Bertil Måbrink (v) om domen mot militären och demonstranter i Indonesien.	45
1992/93:171 av Berndt Ekholm (s) om assyriernas situation i Mellanöstern	45